

Walesinterrierikerho ry.

Jalostuksen tavoiteohjelma 2010

Nina Manner, Sari Mäkelä, ELL Anne Vertanen, Pauliina Pietilä

Sisältö

1. YHTEENVETO	3
2. RODUN TAUSTA	5
2.1 Historia	5
2.2 Walesinterrierin historia Suomessa	5
2.3 Walesinterrieri tänään	6
3. WALESINTERRIERIKERHO RY JA SEN HISTORIA	7
4. NYKYTILANNE	7
4.1 Populaation koko ja rakenne.....	7
4.1.1 Rekisteröinnit ulkomailla	11
4.2 Luonne ja käyttöominaisuudet	11
4.3 Terveys	13
4.3.1 Suomessa walesinterrierillä todetut merkittävät sairaudet.....	14
4.3.1.1 Allergiat ja atopia	14
4.3.1.2 Silmäsairaudet	14
4.3.1.2.1 Walesinterriereiden silmätarkastukset.....	15
4.3.1.3 Liikuntaelinten sairaudet	16
4.3.1.4 Muut sairaudet	16
4.3.2 Yhteenveto muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista.....	17
4.4 Ulkomuoto	18
5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	19
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT	20
6.1 Visio	20
6.2 Walesinterrierikerho ry:n tavoitteet	20
6.3 Walesinterrierikerho ry:n strategia	21
6.3 Uhat ja mahdollisuudet	22
6.5 Varautuminen ongelmiin	24
6.6 Toimintasuunnitelma	24
7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA	25
8. LÄHTEET.....	26

Liite 1: Walesinterrierikerho ry. Terveyskysely 2007

Liite 2: Rotumääritelmä

1. YHTEENVETO

Terriereitä on käytetty Brittein saarilla metsästykseen useita satoja vuosia. Ensimmäiset maininnat Walesin alueen terriereistä löytyvät jo 900-luvulta. Tuohon aikaan jalostusvalintoja säätelivät koirien metsästysominaisuudet. Koirien sukupuulla tai ulkonäöllä ei ollut merkitystä näiden koirien kasvattajille. Old english black and tan terrier ja walesinterrieri olivat hyvin samankaltaisia ja niiden arvellaan edustavan samaa rotua eri kielialueilla. Näyttelytaipaleen alussa, jolloin old english black and tan terrierillä ja walesinterrierillä oli omat luokkansa näyttelyssä, saattoi sama koira osallistua molempien rotujen kilpailuun. Old english black and tan terriereitä risteytettiin tuolloin muihin rotuihin ulkonäön vuoksi ja lopulta Englannin Kennelklubi hyväksyi walesinterrierin rodun ainoaksi nimeksi vuonna 1866. Walesilaiset eivät pitkään aikaan tunnustaneet walesinterriereiksi kuin ne koirat, joilla oli puhtaasti walesilaiset verilinjat. Vähitellen old english black and tan terrierit hävisivät.

Ensimmäiset Walesinterrierit tulivat Suomeen Englannista, Ruotsista ja Tanskasta ja varsinainen kasvatustyö alkoi 1950-luvulla. Rekisteröintimäärät olivat suurimmillaan 60-luvulla, jolloin vuosittain rekisteröitiin parhaimmillaan kuutisenkymmentä koira. Uudet kasvattajat kiinnostuivat rodusta 80-luvulla, jolloin tuotiin runsaasti uutta jalostusmateriaalia Isosta-Britanniasta, Ruotsista, Tanskasta ja Saksasta. Käytännössä koko kanta uusiutui tuolloin ja vanhat sukulinjat sammuivat.

Walesinterrierillä on iloinen, vilkas luonne ja näppärä koko, joiden ansiosta se sopii hyvin monenlaisiin asuinympäristöihin ja sen kanssa on helppo harrastaa monipuolisesti. Toimeliaana koirana se myös kaipaa elämäänsä virikkeitä. Metsästyskoiran luonteen tulee olla peloton ja itsevarma, jotta se kykenisi työskentelemään alkuperäisessä tehtävässään luolakoirana. Kaikki eivät selviä vahvatahtoisen, energisen terrierin kasvatuksesta, joten kaikille sopiva koira walesinterrieri ei ole, eikä siihen ole tarkoituksenmukaista pyrkiäkään. Koirat ovat oikein kasvatettuna avoimia ja ystävällisiä. Kasvattajalla on suuri vastuu oikean informaation antamisesta ja oikeanlaisten ostajien valinnasta. Luonteet ovat rodussa yleisesti ottaen hyviä. Ne ovat aiemmasta pehmentyneet ja koirien kasvattaminen ja kouluttaminen on helpompaa. Myös käytöshäiriöisiä koiria on esiintynyt vähemmän.

Rodun populaatio on pieni ja valtaosa yksilöistä on sukua toisilleen. Rodun kanta perustuu samoihin sukulinjoihin useissa Euroopan maissa. Suomessa ei ole toistaiseksi ollut ongelmia matadorijalostuksen kanssa. Kantaa on käytetty jalostukseen tasaisesti. Sukusiitosprosentti on pysynyt Suomen Kennelliiton suositteleman 6.25 %:n alla, ollen viimeisen viiden vuoden aikana ka 0.57 %:a. Jalostukseen käytettyjä yksilöitä lähemmin tarkasteltaessa huomataan, että niistä monet ovat lähisukulaisia.

Rodun tämänhetkinen kanta on ulkomuodollisesti korkeatasoinen. Suomalaisen kannan ominaisuuksia arvioitaessa voi todeta että runsas ulkomaisen materiaalin käyttö antaa moninaisia hyviä piirteitä koirien yleisolemukseen, tyyppiin ja rakenteeseen. Kotimaisessa kannassa on hyvin vähän tyypillisiä ulkomuodollisia ongelmia.

Merkittävimpiä perinnöllisiä sairauksia rodussa ovat allergiat, atopia ja glaukooma. Kerhon tekemän terveystarkastuksen tulosten mukaan iho-oireet ovat vähentyneet ja erityisesti vakavista/jatkuvista iho-oireista kärsiviä yksilöitä on aiempaa vähemmän. Glaukoomatapauksia ei ole esiintynyt aiempaa enempää.

Aiempi jalostuksen tavoiteohjelma ei rajannut jalostuskäyttöön sopivia yksilöitä tiukasti. Tärkeimmäksi tavoitteeksi oli asetettu rodun määrällinen kasvattaminen ja sitä kautta monimuotoisuuden lisääminen. Ulkomuodollisia rajoitteita ei ollut asetettu. Jalostukseen käytettävän yksilön luonteen toivottiin olevan tasapainoinen ja ihmisille ystävällinen. Terveiden puolesta jalostuksesta rajattiin yksilöt, joilla on sellainen sairaus, joka alentaa selvästi koiran elämänlaatua tai vaatii jatkuvan lääkityksen. Ulkomaista jalostusmateriaalia on käytetty edelleen säännönmukaisesti. Muutamia yksilöitä on tuotu maahan jalostuskäyttöön ja vuosittain on narttuja astutettu ulkomaisilla jalostusuroksilla. Geenipooli on laajentunut, mutta samalla tietoisuus yksilöiden taustasta on vähentynyt. Tavoite rodun populaation yleisestä kasvusta ei ole toteutunut vaan rekisteröintimäärä on pysynyt aiempaan verrattuna suunnilleen ennallaan.

Rodun kasvattajat ovat tällä hetkellä aidosti kiinnostuneet rodun parhaasta ja käyttävät korkeatasoista materiaalia parhaan kykynsä mukaan. Ns. villejä kasvattajia ei ole. Ulkomaista materiaalia käytetään säännönmukaisesti. Kotimaista materiaalia hyödynnetään laajasti, eikä ulkomainen jalostusmateriaali ole ollut kotimaiseen nähden etusijalla. Rodun kanta on korkeatasoinen, luonteet ja terveys ovat parantuneet vuosikymmenen kuluessa. Kannan kokoon nähden harrastusmäärät ovat suuret ja edelleen nousussa. Tällaisen tilanteen vallitessa kerho ei halua lähteä voimakkaasti rajoittamaan/ säätämään rodun jalostusta, vaan ottaa enemmänkin tietoa keräävän ja sitä jakavan roolin. Joitakin suosituksia jalostukseen käytettäville yksilöille on asetettu.

Tulevaisuudessa walesinterrieri säilynee Suomessa lemmikki- ja harrastuskoirana. Rotu kiinnostaa ostajia hyvän näyttely- ja agilitymenestyksen myötä aiempaa enemmän. Tärkeimpänä tavoitteena on edelleen populaation määrän ja rakenteen parantaminen. Riittävän suuri ja monimuotoinen kanta on pohjana kaikelle jalostustyölle ja takaa tulevaisuudessa riittävän geneettisen vaihtelun ja antaa tarvittaessa myös mahdollisuuden tiukentaa jalostusyksilölle asetettuja kriteerejä. Liiallista karsintaa yksityiskohtien arviointiin perustuen tulee välttää ja huomiota suunnata yksilön ja sen jälkeläisten ominaisuuksien kokonaisvaltaiseen arviointiin.

Jalostuksen tavoiteohjelman toteutumista seurataan rodun rekisteröinneistä ja Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietokannan indeksiluvuista, rodun saamista näyttelyarvosteluista, luonnetestituloksista, terveystutkimusten tuloksista, terveystutkimusten tuloksista ja koetuloksista. Tavoiteohjelmaa päivitetään 5 vuoden välein. Tarvittaessa tavoiteohjelmaan tehdään muutoksia lyhyemmällä aikataululla.

2. RODUN TAUSTA

2.1 Historia

Terriereitä on käytetty Brittein saarilla metsästykseseen useita satoja vuosia. Ensimmäiset kirjalliset maininnat Walesin alueen terriereistä löytyvät jo 900-luvulta. Satoihin vuosiin eri rotuja ei erityisesti nimetty ja kaikkia terrierimäisiä luolakoiria kutsuttiin "terrieriksi". Walesilaisessa kiitoskirjeessä vuodelta 1450 kirjoitetaan seuraavaa:

A fine big stick you gave me
and a good black and red terrier bitch,
to choke the brown polecat,
and to tear up the red fox.

Järjestäytyneen kenneltoiminnan viriäminen ja rotujen nimeäminen alkoivat 1800-luvulla. Old english black and tan terrieri ja walesinterrieri olivat hyvin samankaltaisia ja niiden arvellaan edustavan samaa rotua eri kielialueilla. Tuon ajan kirjallisuudessa ja taiteessa löytyy useita maalauksia ja kirjoituksia terriereistä työssään. Koiria otettiin mukaan usein pareittain, toisen yksilön ollessa pienempikokoinen ja mahtuessa pienempiin koloihin ja toisen ollessa suurempi ja voimakkaampi. Niiden tuli myös olla riittävän korkeajalkaisia, ketteriä ja vahvoja, jotta ne pysyivät ratsastajan ja ajokoirien perässä. Niiden tuli pystyä työskentelemään vaikeakulkuisessakin maastossa. Tuohon aikaan jalostusvalintoja säätelivät lähinnä koirien metsästysominaisuudet. Välimatkojen takia jalostukseen käytettiin lähimpiä yksilöitä ja se johti myös lähisukulaisten parituksiin ja paikallisten "linjojen" muotoutumiseen. Koirien sukupuulla sinänsä tai ulkonäöllä ei ollut merkitystä näiden koirien kasvattajille. Näyttelyiden yleistyessä old english black and tan terrierillä ja walesinterrierillä oli omat luokkansa ja sama koira saattoi osallistua molempien rotujen arvosteluun. Koiran voi myös vaihtaa yhden rodun rekisteristä toiseen. Tuohon aikaan old english black and tan terriereitä risteytettiin muihin rotuihin ulkonäön vuoksi. Walesilaiset kasvattajat perustivat The Welsh Terrier Clubin kun taas Englantilaiset eivät saaneet etujärjestöä perustettua oman linjansa asiaa ajamaan. Lopulta Englannin Kennelklubi hyväksyi walesinterrierin rodun ainoaksi nimeksi vuonna 1866. Walesilaiset eivät pitkään aikaan tunnustaneet walesinterriereiksi kuin ne koirat, joilla oli puhtaasti walesilaiset verilinjat. Määrätietoinen kasvatustyö jatkui ja jo 1920-luvulla ensimmäinen tämän rotuinen ryhmävoittaja näki päivänvalon. 1900-luvun alun vuosikymmeninä näyttelyiden voitokkaista yksilöistä valtaosa oli edelleenkin työkoiria. Näyttelyiden kasvattaessa suosiotaan walesinterrierin ulkomuotoa kehitettiin edelleen ja vähitellen koirien käyttöominaisuuden menettivät merkitystään.

2.2 Walesinterrierin historia Suomessa

Ensimmäiset jalostukseen käytetyt walesinterrierit tulivat Suomeen Englannista, Ruotsista ja Tanskasta 1950-luvulla. Tätä ennen on rekisteröity yksittäisiä yksilöitä, joilla ei ollut rodun kantaan merkitystä. Rodun kehitykseen vaikuttivat merkittävästi Gitta Ringwall, kennel Black Spot ja Briitta Vaahterlinna, kennel Bridale. Rekisteröintimäärät olivat suurimmillaan 60-luvulla, jolloin vuosittain rekisteröitiin parhaimmillaan kuutisenkymmentä koira. Rekisteröintimäärät vähenivät voimakkaasti 70-luvun loppua kohden. Walesinterriereitä ovat vuosien kuluessa kasvattaneet myös Dorotea Riipinen (Riproj's), Kirsti Lundstedt (Kittyhouse) ja Anita Kulla (Tracehill). Uudet kasvattajat kiinnostuivat rodusta 80-luvulla, jolloin tuotiin runsaasti jalostusmateriaalia Englannista, Ruotsista, Tanskasta ja Saksasta (Purston-, Bocker-, Borchorst- ja Bismarckquelle-kenneleistä). Käytännössä koko kanta uusiutui tuolloin ja vanhat sukulinjat sammuihin. Helena ja Sakari Vähätalo (Ukonkallion kennel), Reijo Ilvanka (Tervatörmän kennel) kasvattivat joitakin pentueita. Rodun nykyisistä kasvattajista pisimpään ovat kasvattaneet Irmeli Salasmaa (Dixie Sound), Jouni Perttula (Bartos) ja Sari Mäkelä (Vicway). Rodun taso alkoi nousta uusien kasvattajien mukaan tulon ja uuden jalostusmateriaalin hankkimisen myötä ja näyttelymenestys oli koirien vähäisestä lukumäärästä huolimatta hyvää. Agility alkoi vakiinnuttaa asemaansa suosittuna harrastusmuotona 1990-luvun lopulla ja jo tuolloin rotu menestyi huomattavan hyvin myös tässä lajissa.

Uudella vuosituhanella kasvatustyönsä ovat aloittaneet Irma Niemiaho (Fidelity), Katja ja Heini Kelloniemi (High Voltages), Nina Manner (Ronesco), Tiina Muros (Upos), Marianne Mattila (Wasara) ja Mikko Koivumaa (Abfab). Myös he ovat tuoneet ulkomaista materiaalia jalostuskäyttöön. Rodun taso on edelleen noussut ja se on ollut näkyvästi esillä niin agility- kuin näyttelypuolellakin, kiitos rotuun perehtyneiden aktiivisten harrastajien.

Useampi koira on vaikuttanut rodun menestykseen Suomessa. Tuontikoirista ehkä yleisimmin tämän päivän walesinterrierin sukutaulusta löytyy Purston-kennelistä Walesista tuodut uros Purston Hot Stuff, nartut Purston Saucy Susie ja osin saman sukuinen saksalaissyntyinen Aika vom Hinkesforst. Ruotsista tuotu narttu Toreador's Western Sun on tyttärenpoikansa Vicway Live and Let Dien kautta myös huomattavan monen nykykoiran

sukutaulussa. Muista suomalaissyntyisistä koirista voidaan vielä mainita narttu Bartos High Voltage. Hollantilaisen pitkän linjan walesinterrierikasvattaja Jan Albersin High Flyer´s- koiria on käytetty jalostukseen runsaasti. Koiria on käyty astuttamassa Hollannissa sekä ostettu maahan jalostuskäyttöön.

2.3 Walesinterrieri tänään

Suomessa walesinterrieri on lemmikki ja/tai harrastustoveri. Suosituimmat harrastukset ovat näyttelyt, agility ja TOKO. Näyttely- ja koekäyntien määrä on suhteessa rekisteröinteihin runsasta. Walesinterrieri hankitaan yhä useammin juuri harrastustoveriksi. Yksi koira on käynyt luolakoirien taipumuskokeessa ja yhtä suomalaissyntyistä yksilöä on käytetty menestyksellä käytännön metsästykseseen. Lisäksi viime aikoina on muutamia yksilöitä käynyt metsästyskoirien jäljestämiskokeessa ja vesiriistakokeessa. Suomalaissyntyinen Keski-Eurooppaan viety uros saavutti nopeasti KANS KVA:n arvon. Brittein saarilla ja valtaosassa Keski-Euroopan maita walesinterriereitä ei tiettävästi käytetä alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa, vaan koirat ovat pääasiassa lemmikkieläimiä. Näissä maissa näyttelyissä käy lähinnä aktiivisten kasvattajien omistamia koiria. Useissa Itä-Euroopan maissa ja mm Itävallassa walesinterriereitä käytetään metsästykseseen ja niitä pidetään erinomaisina metsästyskoirina. Suomessa koirien luonteissa on viime vuosikymmenen aikana tapahtunut muutosta pehmeämpään, hallittavampaan, yhteistyökykyisempään ja sosiaalisempaan suuntaan. Luonteiden muuttumisen merkitystä walesinterrierin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen ei tiedetä. Luonteiden pehmentymisen vaarana on, että käyttö alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa ei onnistu, eivätkä yksilöt enää ilmennä reipasta työkoiran luonnetta.

3. WALESINTERRIERIKERHO RY JA SEN HISTORIA

Walesinterriereiden rotujärjestönä toimii Suomen Terrierijärjestö ry. Rotua harrastava yhdistys Walesinterrierikerho ry on perustettu 1975 ja se on jäsenenä Suomen Terrierijärjestö ry:ssä. Walesinterrierikerho ry:n kotipaikka on Helsinki. Vuosien kuluessa kerhon toiminta on useaan otteeseen vähentynyt ja loppunutkin kokonaan. Kerhon toiminta on myös viimeisten vuosien aikana ollut vähäistä ja jäsenmäärä on laskenut vuoden 2001 noin 50 jäsenestä vuoden 2006 lopun noin 30:een jäseneseen. Nyt jäsenmäärä on ollut pikkuhiljaa nousussa. Kerho on pitänyt 2000-luvulla kaksi epävirallista erikoisnäyttelyä, joitakin trimmauskursseja, ulkoilupäiviä ja yhden kasvattajaillan, jossa käsiteltiin silmätarkastustuloksia ja niiden merkitystä rodulle. Kerho on järjestänyt yhden virallisen tapahtuman, agilitykilpailut, vuonna 2003. Yhdistys on julkaissut rotupalstaa Suomen Terrierijärjestö ry:n lehdessä Terrilifessa. Kerhon jalostustoimikunta on toiminut runsaat kymmenen vuotta. Vuoden 2009 lopulla kerhossa oli yli 50:tä jäsentä.

4. NYKYTILANNE

4.1 Populaation koko ja rakenne

Walesinterriereitä on vuosittain rekisteröity 4-41 yksilöä, eli 2-11 pentuetta. Rekisteröintejä tarkastellaan 20 vuoden ajalta, jotta se antaisi todellisemman kuvan käytetyistä yksilöistä ja niiden merkityksestä jalostuksessa.

Vuosittaisissa rekisteröintimäärissä on ollut vaihtelua. Maahan on tuotu säännöllisesti yksittäisiä jalostusyksilöitä ja yksityishenkilöt ovat tuoneet lemmikikseen joitakin yksilöitä, lähinnä Ruotsista, kotimaisten pentujen ajoittain huonon saatavuuden vuoksi. Kasvatustyön on aloittanut muutama uusi kasvattaja, joskin muutama vanhakin on lopettanut kasvatustyönsä.

Rodun populaatio on pieni ja valtaosa yksilöistä sukua toisilleen. Keskenään täysin erisukuisia yksilöitä on vaikea löytää. Rodun kanta perustuu samoihin sukulinjoihin useimmissa Euroopan maissa. Vieraampia sukulinjoja voisivat olla lähinnä itä-eurooppalaiset metsästyskannat ja osa USA:n sukulinjoista.

Olemassa olevaa jalostusmateriaalia on hyödynnetty laajasti eikä Suomessa ole toistaiseksi ollut ongelmia matadorijalostuksen kanssa. Käytetyimmillä uroksilla on elinaikanaan ollut 4-5 pentuetta, jotka ovat saattaneet syntyä lyhyenkin ajan sisällä. Käytetyimmillä nartuilla on yleensä ollut 3-4 pentuetta. Yksilöitä on käytetty jalostukseen monipuolisesti. Joinakin vuosina samalla uroksella on ollut kaksi pentuetta, mutta pääosin vuoden aikana on jalostukseen käytetty yhtä yksilöä kertaalleen. Sukusiitosprosentti on pysynyt viitenä vuotena Suomen Kennelliiton suosittelman 6.25 %:n alla, ollen ka 0,57%:a. Rodun pienen rekisteröintimäärän vuoksi tilastoja voidaan lukea vain suuntaa antavasti. Jo kahdella pentueella yksittäinen koira voi nousta lukuja tarkasteltaessa korkealle.

REKISTERÖINNIT 1990-2009

	Rekisteröinnit	Tuonnit	Pentueet	Käytetyt urokset	Sukusiitosprosentti
2009	28	2	6	5	1,45
2008	14	1	4	4	2,17
2007	24	0	6	5	1,44
2006	19	1	5	4	2,12
2005	13	1	4	4	0,57
2004	24	1	6	6	1,88
2003	22	3	6	5	0,78
2002	25	1	7	6	3,52
2001	13	1	4	4	0,58
2000	17	3	5	5	0,98
1999	13	1	3	2	0,02
1998	11	1	2	1	0
1997	9	0	3	3	3,73
1996	4	0	2	2	1,96
1995	20	3	5	4	3,33
1994	15	1	4	4	0,56
1993	22	1	6	5	6,21
1992	18	0	6	5	5,41
1991	35	2	9	5	0,12
1990	41	5	11	6	1,46

JALOSTUSUROKSET 1990-2009 toisen polven jälkeläismäärän mukaisessa järjestyksessä

	Uros	1990-2009			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	HIGH FLYER'S WELSH BARON (ulkom)	1	5	0,0139	15	38	2	9
2	VICWAY LIVE AND LETDIE	5	13	0,0362	9	32	5	13
3	HIGH FLYER'S MAXIMILLION (ulkom)	2	10	0,0279	12	32	2	10
4	DIAMANT VON DER HOHEN FLUR (ulkom)	1	3	0,0084	9	29	1	3
5	YLLO V.D.BISMARCKQUELLE (tuonti)	6	21	0,0585	9	28	6	21
6	BORCHORST SAY CHEESE (ulkom)	1	2	0,0056	8	28	1	2
7	HIGH VOLTAGES RED INDIAN	4	17	0,0474	7	27	4	17
8	VICWAY OUT OF THE BLUE	3	12	0,0334	7	21	3	12
9	BORCHORST ALISTAIR (ulkom)	2	7	0,0195	11	21	2	7
10	KUNZE'S RENO (ulkom)	2	6	0,0167	4	19	2	6
11	UKONKALLION FEISAL	1	3	0,0084	6	17	4	15
12	BORCHORST LOCAL HERO (ulkom)	1	2	0,0056	4	17	3	6
13	HIGH FLYER'S ROCKEFELLER (tuonti)	4	15	0,0418	5	15	4	15
14	BARTOS KAISER	1	3	0,0084	3	14	1	3
15	ABEL MADE FOR FRIENDS (ulkom)	1	1	0,0028	3	14	1	1
16	PURSTON HOT STUFF (tuonti)	7	24	0,0669	3	13	7	24
17	TERVATÖRMÄN ETSIVÄ	2	7	0,0195	3	12	2	7
18	TRACEHILL INDIANA JOE	1	4	0,0111	3	12	4	17
19	TILTSEER GLACIER MINT (tuonti)	3	9	0,0251	3	10	3	9
20	GATEWOOD ROLL THE DICE (ulkom)	1	4	0,0111	4	10	1	4

JALOSTUSNARTUT 1990-2009 toisen polven jälkeläismäärän mukaisessa järjestyksessä

	Narttu	1990-2009			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	BARTOS HIGH VOLTAGE	3	10	0,0279	10	36	3	10
2	HIGH VOLTAGES SHINE	2	8	0,0223	6	24	2	8
3	PURSTON SAUCY SUSIE (tuonti)	5	13	0,0362	8	23	5	13
4	VICWAY TRAGEDY	1	5	0,0139	7	22	1	5
5	VICWAY MODESTY BLAISE	3	10	0,0279	6	21	3	10
6	HIGH FLYER'S RHAPSODY (tuonti)	3	10	0,0279	6	20	3	10
7	BARTOS GALA	2	8	0,0223	8	20	2	8
8	VICWAY DIAMOND DOLL	1	4	0,0111	6	18	1	4
9	VICWAY DIRTY DIANA	2	6	0,0167	6	16	2	6
10	UKONKALLION LARISSA	2	4	0,0111	3	15	2	4
11	TREADORS WESTERN SUN (tuonti)	2	3	0,0084	3	15	4	6
12	SAREDON CHERRY WINE (tuonti)	2	7	0,0195	3	14	2	7
13	VICWAY PUSSY CAT	1	6	0,0167	4	14	1	6
14	VICWAY LUCK	3	13	0,0362	3	11	3	13
15	VICWAY LOOK	2	2	0,0056	2	11	2	2
16	UKONKALLION LYCKATILL	2	8	0,0223	3	9	4	15
17	BORCHORST GIPSY QUEEN (tuonti)	2	8	0,0223	2	9	2	8
18	BARTOS DAILY DOUBLE	1	3	0,0084	3	9	1	3
19	TRACEHILL HAZELINA	3	13	0,0362	2	8	4	17
20	VICWAY FOREVER	3	10	0,0279	5	8	3	10

SUKULAISSUHTEET

Täyssisarukset

Bartos High Voltage - Bartos Hysteria

Dixie Sound Silver Smile - Dixie Sound Soul Brother

High Voltages Red Indian - High Voltages Rap Riot

Vicway Dirty Diana - Vicway Modesty Blaise

Vicway Live and Letdie - Vicway Licence to Kill

Ronesco Experiment - Ronesco Excitement

Ukonkallion Sunny - Ukonkallion Lyckatill

Isä – jälkeläinen

AK MIL VISTA AXEL u. Tvantengen Hacker Ak Mil Vista

BORCHORST ALISTAIR n. Dixie Sound Hell's Angel
n. Vicway Forever

BORCHORST LARDY-DARDY n. Dixie Sound Reggae Party

GATEWOOD ROLL THE DICE n. High Voltages Shine

HIGH FLYER'S MAXIMILLION n. Bartos High Voltage
n. Bartos Hysteria
n. Vicway Luck

HIGH FLYER'S ROCKEFELLER u. Dixie Sound Mousetrap
n. Vicway Pussy Cat

HIGH FLYER'S SUNNYBOY u. High Voltages Urban Legend

HIGH FLYER´S WELSH BARON	u. Borchorst Gulliver u. Vicway Licence to Kill u. Vicway Live and Letdie
YLLO V.D.BISMARCKQUELLE	u. Ukonkallion Unkas u. Vicway Out of the Blue n. Vicway Starlight
HIGH VOLTAGES RED INDIAN	u. High Voltages Xante n. Bartos Kizzy n. Dixie Sound Whisper
KUNZE´S RENO	u. High Volteges Welsh Warning u. Vicway Balrog
SERENFACH CRACKER JACK	u. Borchorst Lardy-Dardy
TARA TAILORMADE FOR BARTOS	n. Bartos Gala
TILTSEER GALCIER MINT	u. Bartos Big Time n. Vicway Queen of Lights
TERVATÖRMÄN ETSIVÄ	n. Bartos Cross Fire n. Vicway Rendez Vous
TRACEHILL INDIANA JOE	u. Tracehill Kingsely n. Tracehill Melanie
VICWAY LIVE AND LET DIE	n. Wasara Wanda n. Vicway Dirty Diana n. Vicway Modesty Blaise
VICWAY OUT OF THE BLUE	u. Ak Mil Vista Axel u. Bartos Jump
Äiti-jälkeläinen	
BARTOS GALA	n. Bartos High Voltage n. Bartos Hysteria
BARTOS HIGH VOLTAGE	u. High Voltages Rap Riot u. High Voltages Red Indian n. High Voltages Shine
BARTOS HYSTERIA	u. Bartos Jump
BORCHORST GIPSY QUEEN	n. Upos Fabulous Encore
DIXIE SOUND REGGAE PARTY	n. Dixie Sound Hell´s Angel
HIGH FLYER´S RHAPSODY	u. Dixie Sound Silver Smile u. Dixie Sound Soul Brother
HIGH FLYER´S SPECIAL STAR	u. High Voltages Xante
HIGH VOLTAGES SHINE	u. High Voltages Urban Legend u. High Voltages Welsh Warning

PURSTON GIVEEM STICK	u. Bartos Big Time
PURSTON SAUCY SUSIE	n. Vicway Dirty Diana n. Vicway Modesty Blaise n. Vicway Rendez Vous
SAREDON CHERRY WINE	u. Ronesco Experiment n. Ronesco Excitement
TRACEHILL HAZELINA	u. Tracehill Kingsley n. Tracehill Melanie
UKONKALLIOIN GILDA	n. Ukonkallion Larissa
UKONKALLION LYCKATILL	u. Tervatörmän Etsivä
UKONKALLION SUNNY	u. Ukonkallion Unkas n. Ukonkallion Gilda
VICWAY FOREVER	u. Vicway Magic Move
VICWAY LUCK	n. Dixie Sound Whisper
VICWAY MODESTY BLAISE	n. Vicway Luck n. Vicway Pussy Cat
VICWAY PUSSY CAT	u. Bartos Kaiser n. Bartos Kizzy
VICWAY WHIZZLE DIZZLE	n. Vicway Starlight

Lähde: Suomen Kennelliiton KoiraNet-jalostustietojärjestelmä

4.1.1 Rekisteröinnit ulkomailla

Suomessa on käytetty runsaasti ulkomaista materiaalia, viime vuosien aikana lähinnä saksalaisia ja hollantilaisia koiria. Hollannissa kanta on Suomea selvästi suurempi ja siellä on rekisteröity satakunta yksilöä vuodessa. Saksassa on muutamana viime vuotena rekisteröity noin 400 walesinterrieriä. Näissä maissa on käytetty pääasiassa muutaman suuren kasvattaja koiria. Rodun kotisaarella Isossa-Britanniassa rekisteröintimäärä on pysytellyt yli 300 yksilön. Lähiaikoina suora kontakti rodun kotimaahan on ollut hiljaisempaa, jalostuskäyttöön on sieltä tuotu yksi narttu. Uroksia, joilla on vahvasti brittiläiset sukulinjat, on käytetty jalostukseen. Tanskassa ja Ruotsissa on Suomea runsaampi kanta, mutta rekisteröintimäärä ei ole suuri niissäkään. Tanskalaisia koiria löytyy useamman yksilön taustalta, ruotsalaisia koiria on käytetty harvakseltaan. USA:ssa kasvatettuja uroksia on myös käytetty suomalaisille nartuille.

4.2 Luonne ja käyttöominaisuudet

Walesinterrierin luonnetta kuvataan FCI:n rotumääritelmässä seuraavasti: omistajiinsa kiintyvä, tottelevainen ja helposti hallittava. Iloinen ja tulinen, ei juuri koskaan ujo. Leikkisä ja peloton, mutta ehdottomasti ei aggressiivinen, vaikkakin aina tarvittaessa valmis puolustautumaan. Yleisvaikutelmassa mainitaan sen olevan reipas ja työkoiraksi soveltuva.

Walesinterrieri on utelias ja älykäs. Iloisen, vilkkaan luonteensa sekä näppärän kokonsa takia se sopii hyvin monenlaisiin asuinympäristöihin ja sen kanssa on helppo harrastaa monipuolisesti. Energisenä koirana se myös kaipaa elämäänsä virikkeitä. Koirat ovat oikein kasvatettuna pääosin avoimia ja ystävällisiä. Metsästyskoiran luonteen tulee olla peloton ja itsevarma, jotta se kykenisi työskentelemään alkuperäisessä tehtävässään luolakoirana. Siltä vaaditaan reaktioherkkyyttä, terävyyttä, hyvää hermorakennetta ja myös kykyä tulkita tilanteita itsenäisesti, jotta se kykenisi tehtävänsä menestyksellä hoitamaan. Kaikki eivät selviä vahvatahtoisena, energisenä

terrierin kasvatuksesta ihanteellisella tavalla, joten kaikille sopiva koira walesinterrieri ei ole, eikä siihen ole tarkoituksenmukaista pyrkiäkään.

Pitkäaikaisten kasvattajien näkemyksen mukaan luonteet ovat vuosikymmenessä muuttuneet. Luonteissa on tapahtunut muutosta pehmeämpään, hallittavampaan, yhteistyökykyisempään ja sosiaalisempaan suuntaan. Aiemmin yleisesti esiintyneitä kovaluonteisia yksilöitä esiintyy harvemmin. Koirat ovat helpommin käsiteltävissä ja koulutettavissa. Kyselyssä sai valita useita koiran luonnetta kuvaavia määreitä. Useat vastaajat olivat valinneet molemmat ääripäät samasta koirasta, esim. rauhallinen ja vilkas tai rohkea ja arka. Terveyskyselyn mukaan koiransa luonteen ihmisystävälliseksi arvioi 96 % vastaajista (aiemmin 86%). Arkojen koirien määrä on lisääntynyt 5 %->20%. Aggressiivisia yksilöitä raportoitiin muutama, omistajat eivät kokeneet niiden käsittelyä kuitenkaan ongelmalliseksi ja niiden määrä on pysynyt molemmissa terveystarkastuksissa ennallaan. Aggressio vaikutti näillä koirilla suuntautuvan lähinnä lajikumppaneihin. Agility on suosittu harrastus ja walesinterrierit sopivat vilkkaan ja energisen luonteensa ansiosta siihen erinomaisesti. Yksilöt ovat olleet ohjajiensä hallittavissa, mutta haasteita vilkkaan koiran kouluttamisessa saatetaan kohdata. Muutama yksilö on käynyt TOKO- ja MEJÄ-kokeissa ja myös niistä on tullut hyviä tuloksia.

Toisten koirien kanssa sosiaalisen kanssakäymisen taito vaihtelee yksilöittäin ja myös kasvatuksella on tässä suuri merkitys. Luonteiden muuttumisen merkitystä walesinterrierin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen ei tiedetä. Walesinterrieri on hyvän metsästyskoiran maineessa niissä maissa, joissa sitä metsästyksessä käytetään. Suomessa kasvattajat ja harrastajat eivät ole osoittaneet suurta kiinnostusta rodun metsästysominaisuuksia kohtaan. Yksi koira on käynyt luolakokeessa kerran. Suomalaisyntyinen koira on läpäissyt USA:ssa käytössä olevan luolakoirien metsästyskokeen taipumusosan. Siellä saaliseläimenä on rotta.

Luonnetestissä on vuosikymmenen aikana käynyt 13 koiraa. Rotutyypillisten luonnepiirteiden ja metsästysominaisuuksien arvioimiseen luonnetesti ei ole hyvä väline. Populaation luonteiden yleistilasta ja koulutettavuudesta se antaa hyvää tietoa. Toivottavaa olisi, että aiempaa useampia yksilöitä käytettäisiin luonnetestissä tai MH-kokeessa. Ihanteellisen koiran tulisi saada testin kaikista osioista + -tulos.

Tarkasteltaessa tuloksia, on huomioitava, että tilastossa on 13 koiran tulos, eikä määrä ole tilastollisesti luotettava. Lisää luonnetestituloksia tarvitaan, jotta luotettavuus kasvaa. Joitakin suuntia antavia johtopäätöksiä voidaan tehdä. Toimintakyky on valtaosalla koirista ollut +1, kohtuullinen. Terävyys +1, pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua. Puolustushalussa on hajontaa, useimmin +3 kohtuullinen, hillitty tai +1 pieni. Taisteluhalu on useimmin +3 suuri tai +2 kohtuullinen. Hermorakenne +1 hieman rauhaton. Temperamentti on valtaosalla +3 vilkas ja muutamalla +1 erittäin vilkas. Kovuus +1 hieman pehmeä. Luoksepäästävyys +3 luoksepäästävä, hyväntahtoinen, avoin. Laukauspelottomia on ollut 11 koiraa. Yhdellä yksilöllä oli laukaussaluttiutta ja yhden yksilön testi keskeytettiin pehmeiden vuoksi.

Testattujen 13 koiran tulosten jakautuminen osa-alueittain:

	+3	+2	+1	-1	-2	-3
Toimintakyky	0	1	9	3	0	0
Terävyys	4	1	8	0	0	0
Puolustushalu	5	0	5	3	0	0
Taisteluhalu	6	4	1	2	0	0
Hermorakenne	0	3	10	0	0	0
Temperamentti	8	2	3	0	0	0
Kovuus	3	1	8	0	1	0
Luoksepäästävyys	12	1	0	0	0	0
Laukauspelottomuus	12	0	0	1	0	0

Suomen Kennelliiton Luonnetestipöytäkirjan osasuoritusten pisteytys:

I Toimintakyky	II Terävyys	III Puolustushalu	IV Taisteluhalu	V Hermorakenne
+3 suuri	+3 kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	+3 kohtuullinen, hillitty	+3 suuri	+3 tasapainoinen ja varma
+2 hyvä		+2 suuri, hillitty	+2 kohtuullinen	+2 tasapainoinen
+1 kohtuullinen	+2 hyvä	+1 pieni	+1 erittäin suuri	+1 hieman rauhaton
-1 pieni	+1 pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua	-1 haluton	-1 pieni	-1 vähän hermostunut
-2 riittämätön	-1 pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	-2 erittäin suuri	-2 riittämätön	-2 hermostunut
-3 toimintakyvytön	-2 kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin	-3 hillitsemätön	-3 haluton	-3 erittäin hermostunut
	-3 suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin			
VI Temperamentti	VII Kovuus	VIII Luoksepäästävyys	Laukauspelottomuus,	
+3 vilkas	+3 kohtuullisen kova	+3 hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin	(tässä merkitty sarakkeisiin, koetilanteessa arvostelu ilman pisteitä)	
+2 kohtuullisen vilkas	+2 kova	+2 luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen	+3 laukausvarma	
+1 erittäin vilkas	+1 hieman pehmeä	+1 mielitelevä	+2 laukauskokematon	
-1 häiritsevän vilkas tai hieman välinpitämätön tai impulsiivinen	-1 erittäin kova	-1 selvästi pidättyväinen	+1 paukkuaräytys	
-2 välinpitämätön	-2 pehmeä	-2 hyökkäävä	-1 laukausaltis	
-3 apaattinen	-3 erittäin pehmeä	-3 salakavala	-2 laukausarka	

4.3 Terveys

Perinnölliset sairaudet ovat yleisiä nisäkkäillä. Eniten on tutkittu ihmisten ja koirien sairauksia ja useiden satojen sairauksien taustalla vaikuttavat geenit on saatu selvitettyä. Todennäköisesti jokainen yksilö kantaa perimässään useiden eri sairauksien geenejä ja niiden esiintyminen jälkeläisissä riippuu kumppanin geeniperimästä ja joskus myös ympäristötekijöillä voi olla vaikutusta sairauden ilmenemiseen. (Aula, Kääriäinen, Leisti, 1998).

Koirilla on löydetty ihmisen jälkeen eniten erilaisia perinnöllisiä sairauksia. Sairauksia esiintyy kaikissa roduissa. Yli 400 erilaista sairautta on kuvattu ja määrä kasvaa noin kymmenellä vuosittain. Yleisimpiä ovat syöpäsairaudet, epilepsiat, allergiat, silmänsairaudet ja lonkkaviat. Eri roduissa esiintyy erilaisia sairauksia, ja jotkut rodut saattavat kantaa jopa kymmeniä sairauksia samalla kertaa. Monet sairaudet puhkeavat koiran aikuisiällä ja sairaitakin yksilöitä ehditään käyttää siitokseen (Lohi).

Myös walesinterriereillä esiintyy perinnöllisiksi epäiltyjä sairauksia, koiran elämän kannalta merkittävimpiä ovat allergiat ja glaukooma. Niitä ei esiinny tässä rodussa enempää kuin muissakaan roduissa, joissa niitä on epäilty perinnöllisiksi.

Walesinterrieriä ei ole liitetty Suomen Kennelliiton Pevisa-ohjelmaan.

4.3.1 Suomessa walesinterrierillä todetut merkittävät sairaudet

4.3.1.1 Allergiat ja atopia

Allergiat voidaan jakaa atopioihin ja ruoka-aineyliherkkyyksiin; näistä atopia on huomattavasti yleisempi vaiva. Vain 10 % iho-oireisista koirista kärsii ruoka-aineallergiasta, tällöin koiralla on yleensä myös ruoansulatuskanavan oireita (ripulia, ilmavaivoja). Atopia on geneettisestä taipumuksesta aiheutuva tulehduksellinen ja kutiseva ihosairaus, jonka synnylle on perimän lisäksi olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten koiran elinympäristö ja olosuhteet. Atopian allergeeneinä eli allergiaa aiheuttavina aineina voivat toimia mm. erilaiset siitepölyt, hilse, pölypunkki, varastopunkki ja sieni-itiöt. Atopia on elinikäinen vaiva, joka on kontrolloitavissa, muttei parannettavissa.

Atopia puhkeaa koiralle tavallisesti 6 kk – 3 v iässä. Ensimmäisenä oireena on kutina, joka voi olla paikallista tai yleisempää. Lisäksi voi esiintyä esim. tassujen pureskelua ja nuolemista, kuonon hankaamista maahan sekä toistuvia korvatulehduksia. Koiran raapiessa kutisevaa ihoa se rikkoutuu, josta voi seurata sekundaarisia bakteeri- ja hiivatulehduksia. Atopialle tyypillistä on, että oireet helpottuvat ja pahenevat kausittain. Jos oireet ovat heti alkuun jatkuvia, aiheuttaja on todennäköisesti ruoka-aineallergia. Atopiaa ja ruoka-aineallergiaa voi esiintyä koiralla myös samanaikaisesti.

Terveyskyselyn tulosten mukaan iho-oireita oli ollut 45 %:lla walesinterriereistä. Allergiadiagnoosi on 14 %:lla. Jatkuvia iho-oireita oli 11 %:lla koirista (vanhemman kyselyn mukaan 17%:lla ja koirista 10 % lopetettu iho-oireiden vuoksi). Tuoremman kyselyn mukaan yhtään koiraa ei ollut lopetettu allergiaoireiden takia. Valtaosalla koirista oireet olivat ajoittaisia, esim. vuodenaikaan tai hormonitoimintaan liittyviä. Vain muutama koira sai kortikosteroidilääkitystä oireisiinsa.

Taipumus sairastua atopiaan ja allergiaan on perinnöllistä. Useilla roduilla tehtyjen tutkimusten perusteella voidaan todeta, että atooppisten koirien jälkeläisistä 65 % oireilevat, kun molemmat vanhemmat ovat sairaita. Jälkeläisistä 20 - 60%:lla on oireita, kun toinen vanhemmista on sairas.

Kerho suosittelee, että koiria jotka kärsivät allergiasta, ei käytetä jalostukseen. Mikäli herkemmän ihon omaavaa yksilöä käytetään jalostukseen, käytettävän kumppanin tulee olla iho-oireiden suhteen mahdollisimman terve, myös sukutaustaltaan.

4.3.1.2 Silmätaudit

Glaukooma

Glaukooma on sairaus, jossa kohonnut silmänsisäinen paine johtaa näköhermon vaurioitumiseen ja yleensä koiran sokeutumiseen. Primaarissa sulkukulmaglaukoomassa silmänpaineen nousu johtuu puutteellisesta silmän kammionesteen kierrosta, joka voi aiheutua silmän sisäisten rakenteiden rakennepoikkeavuudesta (goniodysgenesis = paksuuntuneet pektinaattiligamentit, kaventunut virtauskulma). Sekundaariglaukoomassa jokin muu silmänsairaus (esim. linssiluksaatio, tulehdus, trauma) aiheuttaa silmän sisäisen paineen nousun.

Akuutin glaukooman oireita ovat kipu (silmän siristely ja hankaaminen), kovalta tuntuva, punoittava silmä, kyynelvuoto, laajentunut pupilli sekä samentunut sarveiskalvo. Kroonisessa eli pitkittyneessä glaukoomassa oireet pahentuvat, silmämuna laajenee (buphthalmos) ja näkö on jo menetetty. Oireiden ilmaantuessa hoito on aloitettava välittömästi, koska kohonnut silmänpaine aiheuttaa pysyviä näköhermovaurioita ja sokeuden jo muutamassa päivässä. Lääkehoidolla yritetään laskea silmän sisäistä painetta turvalliselle tasolle. Vielä näkevää silmää voidaan hoitaa myös kirurgisesti asentamalla silmään gonioimplantti, joka parantaa kammionesteen virtausta. Glaukooman pitkäaikaisennuste on usein hoidosta huolimatta huono. Sokeutunut ja jatkuvasti kipeä silmä joudutaan usein lopulta poistamaan leikkauksella. Monissa tapauksissa glaukooma sokeuttaa myös toisen silmän. Glaukooma huonontaa kivuliaisuutensa vuoksi koiran elämänlaatua suuresti ja saattaa johtaa eutanasiaan keski-ikässä. Goniodysgenesis, joka ei johda glaukooman puhkeamiseen, ei vaikuta koiran elämänlaatuun missään elämän vaiheessa. USA:ssa on epäilty glaukooman olevan walesinterriereillä perinnöllistä ja Suomessa on yleensä sairastunut samasta suvusta useampi koira. Kirjallisuuden mukaan periytyvä muoto puhkeaa usein neljä vuotta täyttäneille koirille. Suomalaisilla yksilöillä tauti on alkanut oirehtia tyypillisimmin noin 3 tai 8 vuoden iässä. Goniodysgenesisin yhteys glaukoomaan ei ole täysin selvä. Koira jolla on vakava-asteinen goniodysgenesis, ei välttämättä koskaan sairastu glaukoomaan. Goniodysgenesisin periytyminen saattaa poiketa glaukooman periytymisestä. Joillakin roduilla goniodysgenesisin on todettu periytyvän polygeenisesti.

Missourin yliopistossa, USA:ssa on aloitettu geenitutkimus walesinterriereiden glaukooman perinnöllisyydestä. Myös Suomesta on lähetetty DNA-näytteitä tähän tutkimukseen. Ennen tutkimusta oletettiin että sairaudella on autosomaalinen resessiivinen periytymiskaava (pohjana 9 koiran sukutaulu). Yhteensä 82:n walesinterrierin DNA

näytteet vastaanotettiin. Yhdelläkään tähän tutkimukseen osallistuneista walesinterrierillä ei todettu linssiluksaatiota. Tutkimukseen osallistuville oireettomille koirille ei ole suoritettu gonioskopia-tutkimusta. Varsinaista analysointia ei ole vielä aloitettu näytteiden vähäisen määrän takia vaan niitä kerätään edelleen.

Linssiluksaatio

Linssiluksaatio voi esiintyä primaarisairautena tai sekundaarisena glaukooman, uveitin tai silmään kohdistuneen trauman seurauksena. Primaari linssiluksaatio on tavallinen terrierroduilla. Linssiluksaatioissa mykiön ripustinsäikeet ovat epänormaalisti kehittyneet, rappeutuneet tai repeytyneet, linssi alkaa liikkua ja lopulta säikeiden peittäessä linssi putoaa joko silmän etu- tai takakammioon. Etukammioon joutunut linssi aiheuttaa silmässä yleensä nopean silmänsisäisen paineen nousun ja sekundaarisen glaukooman. Linssiluksaation oireena ovat voimakas kipu (siristely, vetinen silmävuoto) ja silmän punoitus sekä sarveiskalvon samentuminen, jos linssi on silmän etukammiossa. Lisäksi voidaan tarkemmassa tutkimuksessa havaita iiriksen epänormaali liike, verkkokalvon näkyminen luksoituneen linssin takaa, nesteytynyt lasiainen, joka työntyy silmän etukammioon rihmoina, uveitti (silmän keskikalvon tulehdus) sekä glaukooma. Hoitona linssi poistetaan kirurgisesti. Joissakin tapauksissa on epävarmaa onko koiralla ollut ensin glaukooma vai linssiluksaatio. Syksyllä 2009 löydettiin linssiluksatiolle altistava geeni ja sille on kehitetty geenitesti. Linssiluksaatio periytyy autosomaalisesti resessiivisesti. Sairastuakseen koiran tulee tällöin saada sairauden geeni molemmilta vanhemmiltaan. Tästä on löytynyt muutama poikkeus ja pieni määrä kantajiksi testatuista koirista on sairastunut linssiluksaatioon. (University of Missouri 2009).

Yhdysvalloissa ja Englannissa on testattu 44 glaukoomaan sairastunutta walesinterrieriä linssiluksaation varalta. Näistä kymmeneltä löytyi geenivirhe, joka aiheuttaa linssiluksaatioon sairastumisen ja näillä yksilöillä uskotaan olevan primaarinen linssiluksaatio glaukooman sijaan (Hansen, University of Missouri 2009).

PPM, persistent pupillary membranes tarkoittaa sikiöaikaisen rakenteen eli pupilla membraanin (kalvon) jäännettä aikuisen koiran silmässä. Pupillakalvo peittää pupillan ennen pennun syntymää ja huolehtii osaltaan kehittyvän linssin verenkierron ylläpidosta. Normaalisti pupillakalvo häviää kokonaan 4-5-viikon ikään mennessä, mutta joillakin yksilöillä rihmaisia kalvon jäänteitä nähdään vielä aikuisenakin. Perinnöllisyys on mahdollinen. PPM-rihmoja on myös todettu walesinterriereillä yleisesti. Löydökset ovat olleet vähäisiä, eikä niillä ei ole ollut merkitystä koiran näköön tai elämänlaatuun.

Distichiasis/Cilia aberranta, ylimääräiset ripset kasvavat normaalin ripsikarvarivin sisäpuolella. Ylimääräiset karvat hankaavat sarveiskalvoa aiheuttaen sarveiskalvon ärsytystä. Koiralla esiintyy kyynelvuotoa ja silmien siristelyä. Joskus karvat ovat niin pehmeitä, etteivät ne aiheuta oireilua. Oireiluilta koirilta karvat poistetaan nyppimällä. Myös leikkaushoitoa ja karvojen poistamista polttamalla tai jäädyttämällä on aiemmin käytetty hoitomuotona, mutta usein arpikudoksesta on enemmän haittaa kuin itse karvasta. Terveystutkimuksen mukaan ylimääräisiä ripsiä on todettu yhdeksältä walesinterrieriltä.

4.3.1.2.1 Walesinterriereiden silmätarkastukset

Virallinen silmätarkastus tehdään vähintään yhden vuoden ikäiselle tunnustusmerkitylle koiralle silmätarkastusoikeudet omaavan eläinlääkäriin toimesta. Tutkimuksessa koiran silmän pupilli laajennetaan tipoilla, jotta voidaan tarkastaa silmän pinnan lisäksi myös silmänpohja. Yleisimmin tutkimukseen käytettävät laitteet ovat rakolamppu ja epäsuora oftalmoskooppi. Myös ERG, gonioskopia ja paineenmittaus ovat käytössä. Silmätarkastuksessa tutkitaan silmänpohja, mykiö, luomet, sarveiskalvo, sädekehä ja kirjataan niissä havaitut mahdolliset löydökset tutkimuskaavakkeelle. Viralliset tutkimustulokset kirjautuvat Kennelliittoon ja sen kautta rotujärjestölle.

Gonioskopialla virtauskulmaa (iridokorneaalikulmaa) tutkitaan siihen suunnitellulla sarveiskalvon päälle asetettavalla gonioskopialinssillä. Virtauskulmaa tutkitaan valon ja suurennuksen avulla linssin läpi 360 astetta silmän ympäri. Tutkimuksessa tehdään havaintoja virtauskulman leveydestä: onko kulma auki (=normaali), kaventunut tai sulkeutunut. Samoin arvioidaan pektinaattiligamentit ja niissä olevat mahdolliset patologiset muutokset. Patologisesti muuttuneet ligamentit virtauskulman suuaukossa saattavat merkitä sitä, että virtauskulmassa on muutoksia myös syvemmillä olevissa rakenteissa (goniodysgenesia). Gonioskopialla voidaan todeta myös pektinaattiligamenttien alueella mahdollinen epänormaali pigmentti, kasvaimet tai iiriskystat. Tulokset kirjataan siten että koko virtauskulma 360 astetta jaetaan neljään neljännekseen. Jos muuttuneita pektinaattiligamentteja on pienemmässä osassa kuin yksi neljäsosa virtauskulmaa, katsotaan koiran virtauskulman olevan normaali. Jos muutoksia on yhdessä neljäsosassa tai enemmän, on kyseessä pektinaattiligamenttidysplasia, joka merkitään muutoksina ¼, ½, ¾ tai 1/1 virtauskulmaa. Lisäksi tutkitaan onko virtauskulma auki, kohtalaisesti kaventunut, kapea vai sulkeutunut. Ihanteellinen ikä tehdä gonioskopiatutkimus on noin yksi vuosi, mutta tutkimuksen voi tehdä myös vanhemmalle koiralle. Silmätutkimustulosten mukaan

goniodysgenesian rakennemuutokset ovat rodussa yleisiä, muutoksia on löytynyt 24 %:lla gonioskopiolla tutkituista. Valtaosa muutoksista on lieväasteisia. Terveystutkimuksen mukaan glaukoomaan on sairastunut 10 % koirista ja näistä muutamalla on todettu myös linssiluksaatio. Yksi gonioskopiolla terveeksi tarkastettu koira on myöhemmin sairastunut glaukoomaan (sairastumisen jälkeen ei virallista tutkimusta ole tehty). Gonioskopian merkitys silmän rakenteiden arvioinnissa ja yksilön sairastumisriskin arvioinnissa on vielä avoin, mutta vaikea-asteinen goniodysgenesia saattaa altistaa glaukoomaan sairastumiselle.

Suomessa on tarkastettu walesinterriereiden silmiä säännöllisesti vuodesta 2002. Erityisesti jalostukseen käytettävien koirien silmät on suositeltu tutkittaviksi. Koirille on suositeltu tehtäväksi virallinen silmätutkimus ja sen lisäksi gonioskopia.

Silmätarkastustulokset walesinterriereillä 1999-2009 (lähteenä alkuperäiset eli lausunnot)	kpl	uroksia/narttuja
Lausuntoja	80	32 48
Gonioskopia tehty	69	
Silmätarkastus ilman gonioskopiaa	11	
Oireeton	36	13 23
PPM löydöksiä	22	10 12
Goniodysgenesia	17	5 12
Katrakta eli harmaakaihi	2	0 2
Distichiasis	9	2 7
Glaukooma	0	
Linssiluksaatio	0	

4.3.1.3 Liikuntaelinten sairaudet

Legg-perthes

Legg-perthes on pienillä ja kääpiökokoisilla roduilla esiintyvä reisiluun pään verenkiertohäiriöstä johtuva aseptinen kuolio, joka haurastuttaa luuta. Heikentyneelle luulle tuleva paino aiheuttaa lopulta reisiluun pään haurastumisen ja romahtamisen, joka aiheuttaa kipua, ontumista ja nivelrikkoa. Oireet alkavat yleensä 4-11 kuukauden iässä takajalan ontumana, joka pahenee vähitellen. Hoito on kirurginen, leikkauksessa vaurioitunut reisiluun pää ja kaula poistetaan. Ennuste kirurgisen hoidon jälkeen on ko. yksilön kohdalla erinomainen, mutta legg-perthekseen sairastunutta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa on tullut tietoon yksi legg-perthes tapaus walesinterrierillä. Legg-pertheksen periytymismekanismista on erilaisia näkemyksiä. Yleisimmin arvellaan sen periytyvän autosomaalisesti resessiivisesti. Toisaalta sen arvellaan olevan useamman geenin aiheuttama tai että kaikki sairaat yksilöt eivät oireile. Brittiläisen tutkimuksen (Robinson) mukaan periytymistapa on autosomaalinen resessiivinen valkoisella länsiylämaanterrierillä ja yorkshirenterrierillä ja sen oletetaan olevan sama myös mopsilla ja kääpiöwillakoiralla. Robinson esitti myös vaihtoehdoisen periytymistavan jossa sairauden esiintymiseen vaikuttavat ympäristötekijät ja tapauksia esiintyy vain sattumalta samalla tiheydellä kuin jos sairaus olisi resessiivisen geenin aiheuttama.

Patella-luksaatio

Patella-luksaatio eli polvilumpion sijoiltaanmeno voi aiheuttaa ontumista, askelten väliin jättämistä tai muunlaista epänormaalia liikkumista. Tiedossa yksi tapaus yli 20 vuoden takaa. Ko. yksilöllä todettiin myös muita luuston deformaatioita. Virallisia polvien tutkimustuloksia rodulla ei ole, mutta kerho suosittelee walesinterrierien omistajia teettämään koiralle virallisen polvitarkastuksen esim. silmätarkastuksen yhteydessä.

4.3.1.4 Muut sairaudet

Megaesofagus eli ruokatorven laajentuma

Ruokatorven laajentuma havaitaan yleensä jo nuorella pentuikäällä, koska tällainen pentu oksentelee toistuvasti ruokailujen jälkeen. Oireet ilmenevät yleensä siinä vaiheessa, kun pentu alkaa syödä kiinteää ruokaa. Tila johtuu siitä, että joko ruokatorven lihaksistoa ja sen alaosaan olevaa sulkijalihasta säätelevät hermot eivät ole syntymähetkellä täysin kehittyneet tai siitä, että ruokatorven lihaksisto ei ole normaalisti kehittynyt. Näin ollen ruokatorven alaosaan kertyy kiinteää ruokaa, joka ei ole kulkeutunut mahalaukkuun. Ruuan aspiroimisen

seurauksena pennulle voi kehittyä vaikea-asteinen keuhkokuume. Ruokatorven laajentumaa on kerhon teettämän terveystutkimuksen mukaan todettu 4 eri nartun pennulla. Pennut on lopetettu joko ennen luovutusta tai pian luovutusiän jälkeen. Tilan perinnöllisyys on vielä epäselvää, eikä lievästikään sairasta yksilöä tule käyttää jalostukseen. Vanhemmat sekä sairastuneen pennun sisarukset kantavat perimässään sairautta aiheuttavia geenejä ja niiden jalostuskäyttö tulee olla harkittua ja kumppanin linjojen vapaa tästä ongelmasta.

Maksavika

Kerhon tiedossa on 5 yksilöä, jotka on lopetettu maksan toimintahäiriön takia (20 vuoden aikana). Tarkempia tietoja, diagnoosia tai ruumiinavauspöytäkirjoja lopetettujen koirien maksaviasta ei ole saatavana, joten pitemmälle vietyjä johtopäätöksiä asiasta ei voi tehdä. Neljä koirista oli samasta pentueesta, yksi oli erillinen tapaus toisista sukulinjoista.

Kouristuskohtaukset, Epilepsia

Epilepsia on toistuvia kohtauksia aiheuttava aivojen sähköisen toiminnan häiriö, joka on koiran yleisin neurologinen sairaus. Kohtauksien luonne vaihtelee ja koiralla voi olla tajunnan, motoriikan, sensorisen toiminnan, autonomisen hermoston ja/tai käyttäytymisen häiriöitä. Kohtauksen aikana koira voi olla tajuissaan tai tajuton. Jos koko koira kouristelee, puhutaan yleistyneestä kohtauksesta. Kohtaus voi esiintyä myös paikallisena, jolloin vain yksi lihasryhmä, esim. koiran raaja/raajat kouristelevat. Paikallisalkuinen kohtaus voi laajeta yleistyneeksi kohtaukseksi. Kohtauksen luonne riippuu purkauksen lähtöpaikasta aivoissa ja sen leviämisestä. Epilepsiaa sairastavaa koiraa ei saa käyttää jalostukseen (Menna).

Kerhon terveystutkimuksessa muutamilla yksilöillä on ollut tarkemmin määrittelemättömiä yksittäisiä kouristuskohtauksia lähinnä nuorella iällä. Näillä koirilla ei ole diagnosoitu epilepsiaa. Aiemmassa terveystutkimuksessa yhdellä yksilöllä oli epilepsiadiagnoosi ja siihen lääkitys. Tuoreessa terveystutkimuksessa oli yhdelle koiralle merkitty epilepsia, mutta sillä ei ollut epilepsia-lääkitystä.

Lisääntymisvaikeudet

Kerhon vuonna 2007 tehdyssä terveystutkimuksessa esiintyi yllättävän paljon ongelmia synnytyksen kanssa. Rotua on perinteisesti pidetty lisääntymisvaikeuden suhteen ongelmattomana. Kyselyyn vastanneiden nartuista oli penikoinut 22 kpl. Näistä oli synnytysvaikeuksia ollut kahdellatoista yksilöllä ja niistä yhdeksän oli läpikäynyt ainakin yhden sektorin. Mikäli tilannetta oli vastauslomakkeella tarkemmin selvitetty, kyseessä oli yleisimmin pennun asentovirhe, kuolleen pennun muodostama synnytyksestä tai yhden pennun pentue, jolloin synnytys ei lähtenyt käyntiin lainkaan. Yhden kerran sektioitu narttu voi seuraavilla kerroilla synnyttää normaalisti ilman eläinlääkärin apua. Kahdesti keisarinleikkattua narttua ei pidä käyttää jalostukseen.

Kappale 4.3.1. ELL Vertasen materiaali ellei lähdeä muutoin mainittu, Walesinterrierikerho ry 1997 ja 2007, Silmätarkastustulokset

4.3.2 Yhteenveto muissa maissa tai kirjallisuudessa kuvatuista sairauksista

Walesinterriereiden perinnöllisistä sairauksista on vain rajallisesti tietoa. Ulkomaiset kasvattajat eivät ole halukkaita keskustelemaan sairauksista avoimesti. Ulkomaiset rotujärjestöt eivät mielellään jaa tietojaan maan ulkopuolelle. Keskusteluista rodun harrastajien kanssa eri maissa on kuitenkin muotoutunut kuva, että samoja sairauksia esiintyy kaikkialla.

The Welsh Terrier Club of America mainitsee muutamia sairauksia, jotka saattava olla walesinterrierillä perinnöllisinä. Niitä ei esiinny walesinterrierillä enempää kuin muilla roduilla, joilla ne on todettu perinnölliseksi. Näitä sairauksia ovat epilepsia, glaukooma, allergiset iho-ongelmat ja kilpirauhasen toimintahäiriöt (WTCA kotisivu).

Koiran omistajat ovat ilmoittaneet koiriensa sairauksia kerholle seuraavasti:

Glaukoomatapauksia:

2006-2007	2 tapausta
2005	ei yhtään

2004	1 tapaus
2003	1 tapaus

Muita terveysongelmia tammikuun 2006 ja heinäkuun 2007 välisenä aikana:

Patella luksaatio	10
Syöpä (eri tyypit, myös leukemia)	5
Munuaisvika	5
Allergiset reaktiot ja anafylaksia	4
Ruokatorven laajentuma	4
Kohtaukset (grand mal, focal and fly biting)	4
Cushingin Syndrooma	3
Glaukooma	2
Ärtyvän suolen oireyhtymä	2
Linssiluksaatio	2
Autoimmuuni Hemolyyttinen Anemia	1
Kilpirauhasen vajaatoiminta	1
Maksashuntti	1

(The Welsh Terrier Club of America, 2007)

Svenska Welsh Terrier Klubben mainitsee jalostuksen tavoiteohjelmassaan allergiat ja epilepsian rodun perinnöllisenä sairautena.

Canine Inherited Disorder Database (Atlantic Veterinary College, University of Prince Edward Island, Canadian Veterinary Medical Association) mainitsee walesinterriereiden perinnöllisinä sairauksina epilepsian, glaukooman ja keratoconjunctivitis siccan eli kuivasilmäisyyden.

Inherited disorders LIDA (The University of Sydney) on listannut walesinterriereiden perinnöllisiksi sairauksiksi Von Willebrandin taudin, kilpirauhasen vajaatoiminnan, harmaakaihin, glaukooman ja linssiluksaation.

4.4 Ulkomuoto

Rodun tämänhetkinen kanta on pääosin ulkomuodollisesti korkeatasoinen. Suhteessa suuri osa kannasta on arvosteltu näyttelyissä. Valtaosa on arvioitu ERI-tasoiseksi ja useat yksilöt ovat sijoittuneet näyttelyiden loppukilpailuissa.

Vuonna 2009 walesinterriereillä oli yhteensä 140 näyttelykäyntiä. Laatuarvostelun tulokseen vaikuttaa suuritöinen trimmaus, jonka merkitys koiran yleisvaikutelmaan on suuri. Yksittäisen harrastajan keskinertaisesti kunnostettu ERI-tasoinen koira ei välttämättä saa näyttelystä laatuun vastaavaa palkintoa.

Kerhon aiemmassa jalostuksen toimintaohjelmassa ei ole ollut ulkomuotoarvosteluun perustuvia rajoitteita jalostuskäytölle. Tästä huolimatta valtaosa jalostukseen käytetyistä yksilöistä on näyttelyissä korkeasti palkittuja. Vuosina 2002-2009 on syntynyt yhteensä 41 pentuetta. Molemmat vanhemmat ovat valioita 26 yhdistelmässä, näyttelyttämätöntä koiraa on käytetty 8 yhdistelmässä, viidesti toinen osapuoli on palkittu sertifikaatilla tai cacibilla. Ulkomaista näyttelyttämätöntä urosta on käytetty kolmesti.

Koko- ja tyyppikirjavuutta ilmenee useissa maissa, myös Suomessa. Pääosa Suomessa näyttelyissä esiintyvistä koirista edustaa hyvää rotutyyppeä. Liiallinen voiman tavoittelu vaikuttaa rodulle tyyppilliseen ketteryyteen. Liiallinen jalous muuttaa rodun tyyppillistä vahvaa työkoiran olemusta. Rotumääritelmän mukaan walesinterrierin säkäkorkeus on alle 39 cm. Rotumääritelmä ei määrittele korkeutta erikseen uroksille ja nartuille. Valtaosa uroksista on hieman rotumääritelmän ihannetta korkeampia. Alle 39 cm korkeat urokset saattavat antaa matalaraajaisen vaikutelman ja niillä voi olla puutteellinen sukupuolileima. Rotumääritelmä ei varsinaisesti määrittele minimikorkeutta, mutta pienimmät nartut ovat liian matalaraajaisia yleisvaikutelmaltaan (käytännössä usein alle 35 cm). Kokoerot voivat olla suuria saman pentueen sisällä. Koon ääripäitä edustavat yksilöt saavat helposti vieraan tyyppisiä piirteitä.

Suomalaisen kannan ulkomuodollisia ominaisuuksia arvioitaessa voi todeta että runsas ulkomaisen materiaalin käyttö antaa moninaisia hyviä piirteitä koirien yleisolemukseen, tyyppiin ja rakenteeseen. Kotimaisessa kannassa on hyvin vähän tyyppillisiä ulkomuodollisia ongelmia. Rotutyypin on pääosin hyvä. Kokovaihtelua on yleisesti. Jotkut yksilöt ovat olleet liian matalaraajaisia ja muutaman sukupuolileima voisi olla selkeämpi. Luustot ovat pääosin keskivahvoja tai vahvoja, joitakin kevytluustoisia yksilöitä on esiintynyt. Rungot ovat yleensä rotutyypillisiä. Rakenteellisista puutteista voisi lähinnä mainita, että useilla yksilöillä on etuosan rakenteessa puutteita, yleisimmin

suora ja/tai lyhyt olkavarsi. Tämä johtaa puutteisiin etuliikkeissä ja vaikuttaa koiran kykyyn kantaa etuosaansa liikkueessaan. Etuosan rakenteella on myös vaikutusta kaulan asentoon ja pituuteen. Takaosissa on yleisimmin huomautettavaa polvien kulmauksissa. Huonot polvikulmaukset johtavat lyhyeen ja ponnettomaan takaliikkeeseen. Joillakin yksilöillä takaraajat ovat kinnerahtaat. Joskus lantion asento voi olla laskeva, jolloin koiran takaliike pyrkii lantion alle ja hännänkiinnitys on liian matala.

Turkin ja värin laadussa on eroja. Tan-väri voi olla liian vaalea tai jopa liian tumma, yleensä tuolloin tyyppillinen punaruskea sävy puuttuu ja black and tan väreille tyyppillinen kontrasti on liian vähäinen. Mustan värin osuus koirissa on lisääntynyt. Liian haalea tan-väri vaikuttaa koiran kokonaiskuvaan paljon. Valkoisia merkkejä on esiintynyt varpaissa, rinnassa, kaulassa ja kuonossa. Merkit ovat suurimmillaan pentuna ja niiden suhteellinen koko pienenee koiran kasvaessa. Toistaiseksi valkoisia merkkejä ei ole esiintynyt häiritsevän paljon. Hyvälaatuisia ja tyyppillisen värisiä turkkeja löytyy kannasta yleisesti. Pigmentit ovat hyviä, joskus saattaa esiintyä ns. Winter-nosea.

Pääat ovat yleisesti rotutyypillisiä. Yksityiskohta, johon yleisimmin toivoisi parannusta, on liian korostuneet poskiluut tai otsaluut. Joskus kuono-osa voisi olla vahvempi. Purenta ja hampaisto eivät ole aiheuttaneet ongelmia. Purentaan yleisin ongelma on puuttuvat välihampaat, joskus puuttuu etuhampaat. Joitakin ylä- ja alapurentatapauksia sekä kapeaa alaleukaa on tullut tietoon. Virheellisesti asettuneita/kannettuja häntiä ja korvia esiintyy säännöllisesti. Hieman raskaat korvat pilaavat yleisvaikutelmaa keveitä vähemmän.

Walesinterrierin rotumääritelmässä tavoitellaan pääosin keskimääräisiä ominaisuuksia, eikä siinä ole rodun terveyttä vaarantavia ihanteita lukuun ottamatta toivetta pienistä silmistä. Kirjallisuuden mukaan rotumääritelmän ihanne pienistä silmistä altistaa silmäluomen sisäänkiertymälle. Vuosikymmenen kuluessa tietoon on tullut yksi yksilö, jolla on todettu silmäluomen sisäänkiertymä, hoitaneen eläinlääkäriin mukaan todennäköisimmin sekundaarinen.

5. YHTEENVETO AIEMMAN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Aiempi jalostuksen tavoiteohjelma ei rajannut jalostuskäyttöön sopivia yksilöitä kovin tarkasti. Tärkeimmäksi tavoitteeksi oli asetettu laajentaa rodun geenipoolia. Ulkomuodollisia rajoitteita ei ollut lainkaan. Jalostukseen käytettävän yksilön luonteen toivottiin olevan tasapainoinen ja ihmisille ystävällinen. Selvästi arkaa, sulkeutunutta tai aggressiivista yksilöä ei suositeltu käytettäväksi jalostukseen. Terveystietoon jalostuksesta rajattiin yksilöt, joilla oli keskitasoa heikompi iho tai jotka olivat sairastuneet glaukoomaan. Mitä tahansa muuta, elämänlaadua selvästi haittaavaa sairautta sairastavaa koiraa ei suositeltu jalostukseen. Toistuvista lisääntymisongelmista kärsiviä yksilöitä ei myöskään suositeltu jalostukseen.

Määrällisesti kanta on pysynyt suunnilleen ennallaan, lievää laskua rekisteröintimäärissä on ollut. Ulkomaista jalostusmateriaalia on käytetty edelleen säännönmukaisesti. Muutamia yksilöitä on tuotu maahan jalostuskäyttöön ja vuosittain on käytetty ulkomaalaisia partnereita. Geenipooli on laajentunut, mutta tietoisuus yksilöiden taustasta ei ole kasvanut. Ulkomailla ei vielä olla valmiita avoimeen kanssakäymiseen rodun ongelmista.

Viimeisin terveystarkastus tehtiin 2006-2007 ja se pohjautuu kymmenen vuotta aiemmin tehtyyn kyselyyn. Vastauksia saatiin 73 kpl, joten tilastollinen luotettavuus ei ole riittävä. Yksilöiden syntymäaikaa ei rajattu, joten vastaukset voivat koskea aiempien sukupolvien koiria ja samasta yksilöstä voi olla vastaus molemmissa kyselyissä. Tuloksia voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavina. Terveystarkastuksen tulosten mukaan iho-oireet ovat vähentyneet ja erityisesti vakavista/jatkuvista iho-oireista kärsiviä yksilöitä on aiempaa vähemmän.

Silmätarkastukset on aloitettu edellisen jalostuksen toimintaohjelman aikana, joten vertailupohja aiempaan puuttuu. Koirille on suositeltu tehtäväksi virallinen silmätarkastus ja gonioskopia. Kerho on osallistunut kustannuksiin palauttamalla koiran omistajalle 10 euroa gonioskopiatuloksen rekisteröidyttä Suomen Kennelliittoon. Jalostukseen käytettävät koirat on muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tutkittu gonioskopiolla. Glaukoomatapauksia ei ole esiintynyt aiempaa enempää. Ulkomailla gonioskopiatutkimuksia ei walesinterriereille ole juurikaan tehty.

Luonteet ovat pehmentyneet ja koirat ovat aiempaa yhteistyökykyisempiä. Arvio perustuu kasvattajien subjektiiviseen näkemykseen ja terveystutkimuksen tuloksiin. Terveystutkimuksen mukaan luonteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä, joskin arkojen yksilöiden osuus on noussut. Joitakin koiria on luonnetestattu, mutta luonnetestin yleisempi käyttö antaisi paremman kuvan luonteiden todellisesta tilanteesta.

Luolakokeissa on käynyt yksi yksilö, joten walesinterrierin kyky toimia alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan on epäselvä. Suomalaisyntyinen koira on läpäissyt USA:ssa käytössä olevan luolakoirien metsästyskokeen taipumusosan. Siellä saaliseläimenä on kuitenkin rotta.

Näyttelykäynnit ovat lisääntyneet ja osanottajamäärät ovat nousseet. Ulkomuodollisesti rodun kärki on leventynyt ja heikompitasoisia koiria on esitetty aiempaa vähemmän. Rodussa on ollut useita yksilöitä, jotka ovat sijoittuneet parhaan terrierin valinnassa. Kokojen ääripäitä edustavia yksilöitä on aiempaa vähemmän. Samoin ylijalot koirat ovat vähentyneet. Kaikkiaan rodun yksilöistä yhä suurempi osa on ulkomuodollisesti korkealuokkaisia.

Edellisen jalostuksen tavoiteohjelman tavoitteet ovat toteutuneet pääosin hyvin. Geenipoolia on jatkuvasti pyritty laajentamaan ulkomaalaista materiaalia käyttämällä, ulkomuodon taso on edelleen noussut, luonteeltaan koirat ovat aiempaa helpommin hallittavissa eikä perinnöllisiä sairauksia ole esiintynyt rodussa aiempaa enempää. Tavoite rodun populaation yleisestä kasvusta ei ole toteutunut. Koirien kyky työskennellä alkuperäisessä tehtävässään luolakoirana on epäselvä.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA STRATEGIAT

6.1 Visio

Suomessa walesinterrierin käyttötarkoitukseen lemmikki- ja harrastuskoirana ei ole odotettavissa muutoksia. Rotu myös kiinnostaa useampia ostajia hyvän näyttely- ja agilitymenestyksen myötä aiempaa enemmän. Osa näistä kiinnostuneista ostajista ei ole sopivia walesinterrierin omistajaksi. Jalostuskelpoisten yksilöiden määrä lisääntyy uusien kasvattajien mukaantulon myötä.

Rajalliset markkinat säätelevät tuotettavien pentueiden määrää ja johtavat voimakkaaseen karsintaan yksilöiden jalostuskäytössä. Myös luonneominaisuuksiin tullaan kiinnittämään aiempaa enemmän huomiota. Rajallisista markkinoista johtuen kaikkia jalostuskelpoisia yksilöitä ei voida hyödyntää ja siten rodun selviytyminen kotimaisen jalostusmateriaalin turvin on vaikeaa.

Suomessa ulkomaisen jalostusmateriaalin toistuva käyttö tulee jatkossakin olemaan välttämätöntä. Sen seurauksena perinnöllisten sairauksien esiintymiseen rodussa voidaan vaikuttaa vain rajallisesti. Toistaiseksi ulkomaisilla kasvattajilla ei ole ollut halua puuttua rodun terveydellisiin ongelmiin avoimesti. Rodun hyvä ulkomuodollinen taso tulee edelleen paranemaan ja ulkomuodollisesti korkeatasoisten yksilöiden määrä suhteessa rodun lukumäärään lisääntymään. Kerho ei pidä ulkomuotoon perustuvaa jalostusvalintaa oleellisena. Suurena haasteena rodun jalostuksessa tulee olemaan avoin tiedonjako rodun ongelmista, jotta rodun elinkelpoisuus voidaan turvata.

Suomen Kennelliiton (<http://www.kennelliitto.fi/Fl/jalostusjakasvatus/etusivu.htm>) määrittelemiä rodun jalostuksen keskeisiä tavoitteita ovat:

1. rodun geneettisen monimuotoisuuden turvaaminen, monessa rodussa jalostuspohja on jo riskialttiin suppea.
2. rodunomaisen ja yhteiskuntakelpoisen luonteen säilyttäminen, käyttöominaisuuksien kehittäminen
3. koiran elämän ja sen pidon ja käytön kannalta vakavimpien perinnöllisten sairauksien ja vikojen vähentäminen ja niiden leviämisen ehkäiseminen
4. rotutyypillisen ulkomuodon säilyttäminen ilman turhaa liioittelua

6.2 Walesinterrierikerho ry:n tavoitteet

Populaation kokonaistila:

Riittävän suuri ja monimuotoinen kotimainen kanta on pohjana kaikelle jalostuksen kehittämistyölle ja takaa tulevaisuudessa riittävän vaihtelun ja mahdollisuuden tiukempaan jalostusyksilöiden karsintaan tarvittaessa. Populaation kokoa pyritään kasvattamaan ja sen tulee sisältää riittävästi eri sukulinjoja ja tarjota enemmän kotimaisia vaihtoehtoja jalostusmateriaaliksi. Tavoitteena on saavuttaa elinvoimainen, riittävästi geneettistä vaihtelua sisältävä populaatio, joka turvaa riittävän vaihtelun myös tulevaisuudessa. Tietämystä jalostusyksilöiden perimästä ja periyttämiskyvystä yritetään syventää, samoin mahdollisten perinnöllisten ongelmien tulee olla tiedossa. Jalostukseen käytettävien yksilöiden määrää tulee entisestään lisätä ja yhden yksilön tuottamien pentueiden määrää vähentää. Liiallista karsintaa yksityiskohtien arviointiin perustuen tulee välttää ja huomiota tulee suunnata enemmän yksilön ja sen jälkeläisten ominaisuuksien kokonaisvaltaiseen arviointiin.

Seuranta: rekisteröintimäärä, tehollinen populaatio, sukusiitosprosentti, toisen polven jälkeläismäärä.

Luonne:

Tavoitteena on kasvattaa rotutyypillisesti hyväluonteisia walesinterriereitä ja vähentää rodussa esiintyvien arkojen yksilöiden määrää. Walesinterrieri on parhaimmillaan vilkas, utelias, avoin ja kontaktia ottava, toiminnanhaluinen, aktiivinen ja jonkin verran dominanssihakuinen (pyrkii johtajan paikalle, ellei toisin osoiteta). Tavoitteena on, että rotu kykenee suoriutumaan alkuperäisestä käyttötarkoituksestaan tuhoeläinten torjunnassa. Walesinterrierin tulee ilmentää rodunomaista vilkkautta, periksiantamattomuutta ja rohkeutta, eikä se rodunomaisena sovi kaikille ihmisille. Kasvattajan vastuu oikean tiedon antamisesta ja ostajien valinnasta korostuu. Tavoitteena ei ole saada aikaan yksilöitä, joiden kasvattuksesta selviää ”kuka tahansa”. Aggressiivisia, erittäin dominoivia tai ”kaiken kestäviä” yksilöitä ei tavoitella. Populaation todellinen luonne pyritään kartoittamaan mitattavin seikoin (luonnetesti, MH-koe, luolakoe).

Yleisesti ottaen luonteen tila on tällä hetkellä hyvä. Luonteet ovat pehmentyneet ja koirien kouluttaminen on aiempaa helpompaa. Käytöshäiriöisiä koiria on aiempaa vähemmän. Arkoja koiria esiintyy aiempaa enemmän. Pehmeämpien yksilöiden kumppanin valintaan on kiinnitettävä aiempaa enemmän huomiota.

Seuranta: luonnetestit, luolakokeet, terveystarkastus, kasvattajien & omistajien ilmoitukset.

Terveys:

Tavoitteena on terve walesinterrieripopulaatio. Väliällisenä tavoitteena on vähentää perinnöllisten sairauksien ilmenemistä populaatiossa. Lyhyellä aikavälillä ensisijaisena tavoitteena on vähentää glaukooman ja iho-oireiden ilmenemistä rodussa. Glaukooma huonontaa koiran elämänlaatua suuresti ja johtaa useissa tapauksissa sokeuteen ja/tai ennenaikaiseen eutanasiaan.

Kerho seuraa glaukoomaan liittyviä tutkimustuloksia ja muuta tietoa ja välittää sitä rodun kotimaisille kasvattajille jalostusvalintojen tueksi. Iho-oireita ilmenee yleisesti. Pääosin ne ovat lieviä. Oireiden hoito työllistää omistajaa. Lisääntymisterveyteen kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota.

Seuranta: viralliset terveystutkimukset, terveystarkastus, kasvattajien & omistajien ilmoitukset.

Ulkomuoto:

Pyritään säilyttämään rodun kanta ulkomuodollisesti korkeatasoisena ja vähitellen tasoittamaan suurimpia koko- ja tyyppivaihteluita. Pyritään kasvattamaan rotutyypillisiä, liioittelemattomia koiria, joiden rakenne ja liikkeet ovat tasapainoiset.

Yleistä kerhon tavoitteista

Kerho asettaa jalostuksen osa-alueet tärkeysjärjestykseen seuraavasti:

1. Populaation kokonaistilan rakenne
2. Rodun luonneominaisuuksien vaaliminen ja kehittäminen
3. Terveystarkastus seikat
4. Ulkomuodolliset ominaisuudet

Walesinterrieri on pienilukuinen rotu, joka kiinnosta ostajia nykyisin jonkin verran aiempaa enemmän. Kaikki rodusta kiinnostuneet eivät ole sopivia rotua pitämään ja kasvattajan suurin vastuu onkin, että rotua myydään vain oikeanlaisiin koteihin, joissa on todelliset edellytykset kasvattaa yksilöstä tasapainoinen ja perimäänsä mahdollisimman aidosti ilmentävä yksilö. Kasvattajan tulee tiedostaa vastuunsa ostajien seulonnassa vaikka pentujen menekki olisikin hidasta.

Julkisilla terveystutkimuksilla saadaan tärkeää tietoa rodun tilanteesta tietyn asian suhteen. Vaikuttaa siltä, että joskus nämä asiat nousevat ostajalla/kasvattajalla itseisarvoksi koiranjalostuksesta puhuttaessa. Unohtetaan, että niiden merkitys on kuitenkin vain yhtä asiaa koskeva ja yksittäistä lievää muutosta tärkeämpänä tulee pitää jalostusyhdistelmän muodostavaa kokonaisuutta. Siihen vaikuttavat molempien vanhempien kaikki ominaisuudet, ei niinkään yksittäinen virallinen terveystarkastuksen tulos. Tällä hetkellä virallisella silmätarkastuksella pyritään keräämään tietoa rodun silmien tilanteesta, eikä tuloksia tulisi käyttää markkinointiargumenttina.

6.3 Walesinterrierikerho ry:n strategia

Rodun kasvattajat ovat tällä hetkellä aidosti kiinnostuneet rodun parhaasta ja käyttävät korkeatasoista materiaalia parhaan kykynsä mukaan. Ulkomaista materiaalia käytetään järjestelmällisesti jalostukseen. Olemassa olevaa kotimaista materiaalia hyödynnetään laajasti eikä ulkomainen jalostusmateriaalia aseteta kotimaiseen nähden

etusijalle. Rodun lukumäärä on pysynyt ennallaan, mutta harrastusmäärä on nousussa. Näyttelykäyntejä ja agilitystartteja on aiempaa enemmän. Kerho ei halua lähteä voimakkaasti rajoittamaan tai säätelemään rodun jalostusta, vaan ottaa enemmänkin tietoa keräävän ja sitä jakavan roolin. Joitakin suosituksia jalostusvalinnoille ja jalostukseen käytettäville yksilöille on asetettu.

Populaation monimuotoisuuden turvaamiseksi asetetut suositukset:

- *Jalostukseen pyritään käyttämään mahdollisimman monia eri yksilöitä (mieluummin molemmilta sisaruksilta yksi pentue kuin paremmalta kaksi).
- *Uusintayhdistelmiä vältetään.
- *Ulkomaalaista materiaalia käytetään säännöllisesti. Pyritään käyttämään eri linjoista peräisin olevia ulkomaisia yksilöitä.

Jalostukseen käytettävää yksilöä koskevat suositukset:

Jalostusyksilön suositukset:

- *Koiran tulee olla terve ja tasapainoinen, ikänsä ja kuntonsa puolesta jalostukseen soveltuva.
- *Sen luonteen tulee olla vähintään keskimääräinen; arka tai aggressiivinen yksilö suljetaan pois jalostuskäytöstä.
- *Koiralla ei saa olla elämänlaatua selvästi heikentäviä sairauksia/ jatkuvaa lääkitystä.
- *Jalostusyksilöiden silmät on hyvä tutkia gonioskopiolla; glaukoomaan sairastunut tai todennäköisessä sairastumisvaarassa oleva yksilö suljetaan pois jalostuksesta.
- *Legg Pertheeseen sairastunut yksilö suljetaan pois jalostuksesta.
- *Ruokatorven laajentumaa sairastava yksilö suljetaan pois jalostuksesta.
- *Rodulla tunnetun perinnöllisen sairauden tuottanutta yhdistelmää ei saa uusia.
- *Toistuvista lisääntymis- tai synnytysongelmista kärsivä yksilö suljetaan jalostuksesta, kahdesti keisarileikattua narttua ei tule käyttää jalostukseen.
- *Ulkomuodollisia vaatimuksia ei aseteta.

Jalostuksen tulosten seurannassa hyödynnetään:

- Luonnetestien tuloksia, luolakoetuloksia
- Ikäkausikyselyiden tuloksia (tulevaisuudessa)
- Terveyskyselyiden tuloksia
- Silmätutkimusten tuloksia
- Muita terveystutkimusten tuloksia

Lisätään yleistä tietoutta perinnöllisten seikkojen merkityksestä rodun jalostusvalinnoissa luentojen ja kasvattajapäivien muodossa.

6.3 Uhat ja mahdollisuudet

Osiassa tarkastellaan walesinterriereiden kasvatukseen ja markkinointiin Suomessa vaikuttavia seikkoja.

Populaatio SWOT

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kanta on ulkomuodollisesti korkeatasoinen - Vähäinen materiaalin määrä: valtaosa yksilöistä on rodun asiantuntijan arvioimia <ul style="list-style-type: none"> - ”Villien” kasvattajien puuttuminen: - valtaosa kasvatetuista pentueista on korkealuokkaisia, yksilöt tunnetaan 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kanta pienilukuinen. -Vähäisesti eri sukulinjoja -Vähäisesti valinnamahdollisuutta yhdistelmiä suunniteltaessa. -Perinnölliset alttiudet huonosti tiedossa runsaan ulkomaisen materiaalin käytön takia.
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hyvä menestys nostaa kysyntää ja sitä kautta tarjontaan ja uuden materiaalin tuottamista ja geneettisen vaihtelun lisääntymistä -Kannan kasvu kokonaisuudessaan lisää vaihtelua ja 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> -”Villit” kasvattajat kiinnostuvat rodusta -Kasvattajien välinen tiedonvaihto vähenee -Perinnöllisten sairauksien esiintyminen lisääntyy. -Pentujen kysyntä laskee, materiaalin määrä vähenee

valintamahdollisuuksia -Kansainvälinen yhteistyö	
---	--

Luonne SWOT

Vahvuudet -Luonteet pääosin hyviä -Luonteissa paljon vaihtelua eri ominaisuuksissa (vilkkaus, toimintakyky, kovuus jne) -Hankalat ja kovat koirat populaatiossa vähentyneet -Populaation koon huomioon ottaen runsas osanotto agilitykisoihin ja menestys siellä parantaa rodun luonteen mainetta	Heikkoudet -Pehmeähköjä yksilöitä populaatiossa aiempaa enemmän -Nykyisten yksilöiden luonteiden sopimisesta käytännön luolatyöhön ei ole tietoa -Ulkomaisten jalostukseen käytettyjen koirien luonteista ei tietoa -luonteilla "hankala" maine Terrieripiireissä
Mahdollisuudet -Jalostusvalinnoilla on mahdollisuus kehittää luonteita toivottuun suuntaan -Luonnetestillä ja MH-kokeella lisätietoa populaation luonteista jalostuksen tueksi	Uhat -Luonteet kokonaisuutena pehmenevät liikaa -Arkojen yksilöiden lisääntyminen populaatiossa -Ulkomaisten jalostusmateriaalin luonteiden negatiivinen vaikutus -Rodun suosion kasvu saattaa johtaa siihen että koiria päätyy epäsopeville omistajille ja huonosti hallinnassa olevien koirien määrä kasvaa ja rotu saa huonon maineen.

Terveys SWOT

Vahvuudet -Rodussa ei ole siitosmatadoreja. -Lähes jokaisen yksilön terveydentila on jonkun kasvattajan tiedossa. -Valtaosa jalostuskäytössä olevista Suomessa asuvista yksilöistä on gonioskopiolla tutkittu -Ulkomaisten jalostusmateriaalin hyödyntäminen	Heikkoudet -Kasvattajien välinen tiedonjako huonontunut -Ulkomaalaisen jalostusmateriaalin terveydentilasta ei ole tietoa saatavilla. -Ulkomailla koirien silmiä ei tutkita gonioskopiolla. -Glaukooman puhkeamisikä altistaa jalostuskäytölle ennen yksilön varsinaista sairastumista. -Usealla yksilöllä goniodysgeneesin lieviä muutoksia.
Mahdollisuudet -Geenitutkimuksen tarjoamat mahdollisuudet -Gonioskopialöydösten hyödyntäminen -Terveyskyselyiden hyödyntäminen -Ikäkausikyselyn käyttöönotto -Gonioskopiatutkimuksen leiväminen ulkomaisten kasvattajien jalostuksen apuvälineeksi	Uhat -Perinnölliset sairauksien esiintyminen lisääntyy rodussa. -Kasvattajien avoimuus vähenee, eivätkä terveysongelmat tule tietoon -Ulkomaalaisen, "tuntemattoman" materiaalin runsas käyttö -Siitosmatadorien käyttö

Markkinapotentiaali SWOT

Vahvuudet -Menestys näyttelyissä lisää kysyntää -Menestys agilityssä lisää kysyntää -Tuntemattomuus tavalliselle ostajalle: ostajat vähintään jonkin verran valistuneita	Heikkoudet -Tuntemattomuus tavalliselle ostajalle, pieni kysyntä. -Huono maine luonteen suhteen koirapiireissä. -Väärään maineeseen perustuvan infon antaminen rodusta kiinnostuneille -> kysynnän laantuminen
Mahdollisuudet -Rodun tunnettavuuden lisääminen -Menestys lisää tunnettavuutta -Saadaan koiria luolakokeisiin ja hyvien tulosten innoittamana myös metsästäjät kiinnostuvat rodusta	Uhat -Kysyntä vähenee tai loppuu, pennuille ei kotia -> kasvatustyön hiipuminen -Menestyksen laantuminen vähentää kysyntää, pennuille ei kotia -> kasvatustyön hiipuminen -Kasvattajat lopettavat kasvatustyönsä

Walesinterrierikerho ry SWOT

Vahvuudet -kerhon toiminta on aktivoitunut muutaman hiljaisemman vuoden jälkeen ja toiminnassa on mukana uusia aktiivisia henkilöitä.	Heikkoudet -Pieni jäsenmäärä, vähän toimintaa. -Vähän jäseniä, joilla kokemusta yhdistystoiminnasta. -Jäsenten väliset ristiriidat heikentävät kerhon toimintaedellytyksiä. -Vain vähän rodun piirissä pitkään työskennelleitä jäseniä. -Valtaosa jäsenistä passiivisia.
Mahdollisuudet -Kerhon toimintaan saadaan enemmän/ uusia aktiivisia henkilöitä. -Kerhon toimintaan saadaan asiantuntijajäseniä.	Uhat -Kerhon toiminta päättyy. -Jäsenten väliset ristiriidat vaikeuttavat yhdistystyöskentelyä. -Oman edun tavoittelu kerhon toimijatehtävissä -Kerhon/ rodun etua ei käsitetä erillisenä omasta edusta.

6.5 Varautuminen ongelmiin

Walesinterrierikerho varautuu muutoksiin markkinatilanteessa, rodun kasvattajien etiikassa, perinnöllisten sairauksien lisääntymisessä jne. Seuraavassa on mietitty etukäteen mahdollisia pulmatilanteita ja niiden merkitystä rodulle sekä niiden mahdollisia ratkaisumalleja.

Uhka	Seuraus	Toimenpide
Villit kasvattajat alkavat kasvattaa rotua.	-Rodun taso laskee. Mahdollisesti perinnölliset sairaudet ja huonoluonteiset yksilöt lisääntyvät.	- Päivitetään JTO/Tiukennetaan rodun jalostussuosituksia. -Markkinoidaan vain suositukset täyttäviä pentueita.
Kasvattajien välinen tiedonvaihto vähenee.	Kasvatustyön kannalta oleellinen tieto ei tavoita kaikkia sitä tarvitsevia.	-Valistetaan kasvattajia avoimuudesta. -Kasvattajapäivät -Terveyskyselyt
Pentujen kysyntä laskee.	-Pentujen myynti hidastuu. -Pentuja voidaan tuottaa aiempaa vähemmän. -Jalostusmateriaalin määrä vähenee.	--Käytetään jalostukseen vain tavoiteohjelman suositukset täyttäviä koiria. -Yksilökohtaiset pentuerajoitukset. -Käytetään paritukseen mahdollisimman eri sukulinjoista olevia uroksia.
Rotua joutuu epäsoviviin perheisiin.	-Koirien kasvatus epäonnistuu, käytöshäiriöisten yksilöiden määrä lisääntyy.	-Kasvattajien valistus ja vastuu koiran luovutustilanteessa.
Perinnölliset sairauksien esiintyminen lisääntyy rodussa.	-Jalostuskelpoisten yksilöiden määrä laskee muutenkin pienessä populaatiossa. -Kysyntä laskee.	--Käytetään jalostukseen vain tavoiteohjelman suositukset täyttäviä koiria. -Käytetään paritukseen keskenään erisukuisia (ulkomaisia) koiria, joiden tausta on mahdollisimman hyvin tiedossa. -Yksilökohtaiset pentuerajoitukset. -Uusintayhdistelmät kielletään.
Ulkomaalaisen materiaalin runsas käyttö	-Koirien tausta tuntematon, voidaan rikastaa tietämättä sairausgeeniä.	-Pyritään lisäämään kotimaisten koirien osuutta sukutauluissa tarvittaessa rajoituksin
Olemassa olevan jalostusmateriaalin yksipuolinen käyttö	-Perimän homotsygoituminen	-Mahdollisimman laaja kotimaisen kannan hyödyntäminen jalostustyössä. -Ulkomaisen jalostusmateriaalin hyödyntäminen ja erityisesti siellä eri sukulinjojen hyödyntäminen. -Kasvattajien valistaminen. -Yhden yksilön siitoskäyttöä rajataan. -Uusintayhdistelmät kielletään.
Siitosmatadorien käyttö (uroksen tai nartun)	-Perimän homotsygoituminen. Mahdollisten sairauksia aiheuttavien geenien rikastuminen populaatiossa.	Määrälliset jälkeläisrajoitukset.
Arkojen tai aggressiivisten yksilöiden lisääntyminen populaatiossa.	-Ongelmakoirien lisääntyminen. -Harrastusmäärien lasku. -Kysynnän lasku.	-Kiinnitetään enemmän huomiota jalostusyhdistelmän luonne-ominaisuuksiin. -Pyritään lisäämään luonnetestikäyntejä jalostuksen avuksi. Luonnetestien tukeminen. -Kasvattajien/ omistajien valistus.

6.6 Toimintasuunnitelma

Rodun kasvattajat ovat tällä hetkellä aidosti kiinnostuneet rodun parhaasta ja käyttävät korkeatasoista materiaalia parhaan kykynsä mukaan. Ulkomaista materiaalia käytetään säännönmukaisesti, samoin kotimaisia uroksia käytetään hyvin. Olemassa olevaa kotimaista materiaalia hyödynnetään laajasti, eikä ulkomainen jalostusmateriaali

ole kotimaiseen nähden etusijalla. Rodun kanta on ulkomuodollisesti korkeatasoinen. Rodun lukumäärä on hieman laskenut mutta harrastusmäärät ovat nousussa. Muilla osa-alueilla rodun tilanne on aiempaan verrattuna parantunut. Kerho ei halua lähteä voimakkaasti rajoittamaan ja säätelemään rodun jalostusta, vaan ottaa enemmänkin tietoa keräävän ja sitä jakavan roolin. Joitakin suosituksia jalostukseen käytettävälle yksilöille on kuitenkin asetettu. Jalostuksen toimintaohjelman toteutumista seurataan kerhon jalostustoimikunnan toimesta jatkuvasti. Tietoa kerätään seuraavien toimien välityksellä:

- *Jalostuksen tavoiteohjelman päivittäminen 5 vuoden välein tai tarvittaessa nopeammin
- *Terveyskysely walesinterriereiden omistajille, joka 10.vuosi, edellinen 2007
- *Kasvattajakysely (tiinehtyvyys, synnytyspulmat, kuolleet pennut, ruokatorven laajentumat ym)
- *Koirien geenitutkimukseen osallistuminen, 2008
- *Gonioskopiatutkimusten tukemisen jatkaminen, aloitettu 2002
- *Luonnetestien tukeminen aloitettu 2009.
- *Kasvattajapäivien pitäminen
- *Ikäkausikyselyn lähettäminen tietyn ikäisten walesinterriereiden omistajille

7. TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISEN SEURANTA

Jalostuksen toimintaohjelman toteutumista ja kannan tilannetta seurataan kerhon jalostustoimikunnan toimesta jatkuvasti. Seurannataa suoritetaan apuna käyttäen rodun rekisteröintimääriä ja Suomen Kennelliiton jalostustietokannan jalostuksen indeksilukuja, rodun näyttelyarvosteluita, luonnetestituloksia, terveystutkimusten tuloksia, terveyskyselyiden tuloksia ja koetuloksia. Päävastuu seurannan toteuttamisesta on jalostustoimikunnalla ja ellei se hoida tehtävää tai sitä ei ole asetettu, kerhon hallituksella. Saatua tietoa jaetaan jäsenistölle ja kasvattajille esim. kasvattajapäivillä, kerhoilloissa, sähköpostilla, kirjallisesti tai kerhon omilla nettisivuilla. Tavoiteohjelmaa päivitetään 5 vuoden välein tai tarpeen mukaan jo aikaisemmin.

8. LÄHTEET

Atlantic Veterinary College, University of Prince Edward Island & Canadian Veterinary Medical Association,
Canine Inherited Disorder Database

<http://www.upei.ca/~cidd/intro.htm>

Aula, Kääriäinen, Leisti, 1998, Perinnöllisyyslääketiede, Duodecim, Jyväskylä

Hansen Liz, sähköposti, lokakuu 2009, University of Missouri

Lohi, Hannes, Helsingin yliopisto, koirien geenitutkimus

http://www.koirageenit.fi/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1

McLennan, Bardi, The Welsh Terrier Leads the Way, 1998, Doral Publishing Inc, Wilsonville, USA

Menna, Nina, Vetcare Oy <http://www.kennelliitto.fi/FI/jalostusjakasvatus/artikkelit/epilepsia.htm>

Owen Hugh, Welsh Terrier, Interpet Publishing, Surrey, GB

Robinson R, 1992, Legg-Calve-Perthes disease in dogs: Genetic aetiology, Veterinary Journal of Small Animal Practise 1992, 33, 275-276

Payne, John, American College of Veterinary Surgeons, College of Vet Med, University of Missouri at Columbia

Suomen Kennelliitto, KoiraNet-jalostustietojärjestelmä

<http://jalostus.kennelliitto.fi/frmKasvattajat.aspx?R=78&Vuodet=5>

University of Missouri, Canine Glaucoma and Lens Luxation Research

<http://www.caninegeneticdiseases.net/GLX/mainGLX.htm>

The University of Sydney, Inherited disorders LIDA

<http://www.vetsci.usyd.edu.au/lida/index.php?Pg=>>

Svenska Welshterrierklubben, RAS - avelsstrategi för welshterrier

<http://www.svenskawelshterrierklubben.nu/Prod/SWTK/sajt.nsf/AllDocuments/B68B86CFF84921ACC12572850035A714>

Thomas I. Morlais, The Welsh Terrier Handbook, 1959, Nicholson & Watson, London, GB

The Welsh Terrier Club of America – kotisivut

<http://clubs.akc.org/wtca/>

The Welsh Terrier Club of America- newsletter 2007

Walesinterrierikerho ry, 1997, Terveyskysely

Walesinterrierikerho ry, 2007, Terveyskysely

Yleistä

Walesinterrierikerho ry keräsi materiaalin kyselyyn walesinterriereiden omistajilta ja kasvattajilta lokakuun –06 ja maaliskuun –07 välisenä aikana. Kysely päätettiin toteuttaa nimettömänä, jotta tulokset ovat mahdollisimman totuudenmukaisia, eikä tarvetta tietojen salaamiseen syntyisi. Terveyskysely lähetettiin kerhon jäsenille ja julkaistiin netissä. Terveyskysely pohjautuu pääosin aiempaan kyselyyn, jotta tulokset olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia. Kerhon jäsenyys ei ollut edellytys vastaamiseen. Kaikki, joilla on tai on ollut walesinterrieri, saivat vastata. Koirien ikää tai syntymävuotta ei rajattu, joten vastaukset saattavat koskea aiempien sukupolvien koiria. Vastauksia saatiin yhteensä 73 kpl. Otanta on liian pieni luotettavan tuloksen saamiseksi, mutta kyselyn tulos antaa suuntaa walesinterriereiden terveystilanteesta Suomessa. Tilastoharhan mahdollisuus on olemassa erityisesti ongelmien yleisyyttä arvioitaessa.

Koirien ikäjakauma muodostui seuraavasti:

Koiran ikä, vuotta	Kpl
alle 1	3
1-3	20
4-7	17
8-11	14
12 tai enemmän	3
Kuollut	16 (kaikki narttuja)
Yhteensä	73

Kysely palautettiin 22 uroksesta ja 51 nartusta. Koiransa terveyden ja luonteen erinomaiseksi tai hyväksi arvioi 63 vastaajaa (86%), terveyden kohtalaiseksi 8 ja luonteen kohtalaiseksi 2. Yhden koiran terveys arvioitiin heikoksi, tällä koiralla oli luonne arvioitu ennen sairastumista hyväksi ja sen jälkeen heikoksi.

Nuorena, eli 10-vuotiaana tai sitä aiemmin, kuolleiden/ lopetettujen koirien menehtymissyöt:

Glaukooma	4
Sektion komplikaatio	1
Syy epäselvä	1
Yhteensä	6

Luonne

Vastaajia pyydettiin valitsemaan koiraansa kuvaavia luonteenpiirteitä. Valittavissa olivat: tasapainoinen, rohkea, vilkas, ihmisystävällinen, rauhallinen, hermostunut, aggressiivinen ja arka. Useat vastaajat olivat valinneet molemmat ääripäät samasta koirasta, esim. rauhallinen ja vilkas. Seuraavassa tulokset:

Ihmisystävällinen	70 (96%)
Tasapainoinen	65 (89%)
Vilkas	54 (74%)
Rohkea	53 (73%)
Rauhallinen	44 (60%)
Arka	15 (20%)
Aggressiivinen	9 (12%)
Hermostunut	7 (10%)

Koirista, joiden luonne oli arvioitu kohtalaiseksi tai heikoksi, pyydettiin sanallisesti tarkennusta. Näistä koirista 5 oli urosta ja 10 narttua. Kolmessatoista perheessä oli ollut aiemmin koira ja kahdessa tapauksessa kyse oli perheen ensimmäisestä koirasta. Yhden koiran luonne oli muuttunut koiran sairastuttua. Äänille alttiita koiria oli 5 kpl. Toisille koirille dominoivia yksilöitä oli mainittu 2 kpl ja 2 koira pelkäsi autossa. Kahdesta koirasta oli mainittu käsittelyn (trimmaus yms) olevan vaikeaa.

Iho

Iho-oireita oli ollut 33:lla (45%) yksilöllä ainakin joskus ja 40:llä yksilöllä ei ollut koskaan ilmennyt iho-oireita. Oireilleista yksilöistä 25:llä oireilu oli ajoittaista ja jatkuvasti oireilevia oli 8 (11%) yksilöä. Eläinlääkärin diagnosoima allergiaperäinen ihottuma oli kymmenellä koiralla (14%). Yleisimpiä iho-oireita oireita olivat: kutina (28), ihovauriot (näpyt, ruvet...22), tassujen nuoleminen (16) ja kuonon hankaaminen. Suurella osalla (15) oireiden pahenemiseen vaikutti jokin ruoka-aine. Hormonitoiminta vaikutti kuuden koiran oireisiin ja neljällä yksilöllä vuodenajoilla oli vaikutusta oireiden ilmenemiseen.

Silmäsairaudet

Glaukooma oli todettu kolmella yksilöllä, glaukooma ja linssiluksaatio neljällä (yht.10%). Kahdelta yksilöltä oli hoitona poistettu silmä. Kolmea glaukoomaan sairastunutta koiraa oli ehditty käyttää jalostukseen ennen oireiden puhkeamista. Toistuvia silmätulehduksia oli kuudella yksilöllä ja harmaakaihi (usein vanhana ilmennyt) samoin kuudella yksilöllä. Yhdellä koiralla oli silmäluomen sisäänkiertymä (hoitaneen eläinlääkärin arvion mukaan sekundäärinen) ja kahdella yksilöllä ylimääräisiä silmäripsiä.

Rakenteelliset viat

Häntämutki oli ilmoitettu kahdella yksilöllä. Kyselyn vastausten ulkopuolelta mainittakoon, että edellisen terveystarkastuksen tekemisen jälkeen tiedossa on yksi Legg Perthestä sairastava koira (ei vastannut tähän kyselyyn). Napatyryä oli ilmoitettu neljällä yksilöllä.

Muut sairaudet

Sydän: Lievä läpän löystyminen ilmoitettiin kahdella yksilöllä, sydänvika yhdellä ja sydämen vajaatoiminta yhdellä. Sydänlääkettä käytti kolme yksilöä.

Hengityselimet: neljällä yksilöllä ilmoitettiin olleen hengitystietulehdus.

Toistuvaa ripulia oli kahdella yksilöllä, oksentelua yhdellä. Maksasairaus oli todettu yhdellä ja Cushingin tauti yhdellä. Anaalirauhasvaivoja oli kuudella yksilöllä. Yleisimmin ne eivät tyhjentyneet itsestään ja vaativat säännöllistä tyhjentämistä.

Maitorauhaskasvaimia oli kahdellatoista yksilöllä, näistä viidellä kasvaimia oli poistettu. Hormonihäiriöitä oli yhdellä koiralla, valeraskauksia kolmella koiralla. Virtsakiviä oli kahdella ja virtsatievaurioita kolmella koiralla. Yhdellä koiralla oli ollut eturauhastulehdus.

Halvauksia oli ollut kolmella koiralla, näistä ainakin yhdellä traumaperäisistä syistä. Epilepsia oli diagnosoitu yhdelle koiralle ja tajuttomuus- tai kouristuskohtauksia oli sen lisäksi ollut kolmella yksilöllä.

Purenta ja hampaat: Hammaspuutoksia oli seitsemällä yksilöllä, yläpurenta yhdellä, tasapurenta yhdellä ja kapea alaleuka yhdellä yksilöllä.

Lääkitys

Jatkuva lääkitys oli kymmenellä koiralla. Näistä viidellä silmätippoja glaukoomaan, kahdella kortisonia iho-oireisiin ja kolmella sydänlääkitystä.

Kirurgisia operaatiot

Kirurgisia operaatioita oli suoritettu seuraavasti:

Sterilaatio	15
Kasvaimen poisto	10
Kastraatio	5

Silmän poisto	5
Rasvapatin poisto	3
Silmäluomen korjaus	1
Trauman hoito	1

Lisääntyminen

Kyselyyn vastanneiden nartuista oli penikoinut 22 kpl. Näistä oli synnytysvaikeuksia ollut kahdellatoista yksilöllä ja niistä yhdeksän oli läpikäynyt ainakin yhden sektorin. Mikäli tilannetta oli vastauslomakkeella tarkemmin selvitetty, kyseessä oli yleisimmin pennun asentovirhe, kuolleen pennun muodostama synnytyseste tai yhden pennun pentue, jolloin synnytys ei lähtenyt käyntiin lainkaan. Tiinehtymisvaikeuksia oli kahdella yksilöllä.

Ruokatorven laajentuma oli ollut neljän nartun jälkeläisellä ja kitalakihalkio kolmen nartun jälkeläisellä.

Liite 2:

Rotumääritelmä, Walesinterrieri

Alkuperämaa: Iso-Britannia

FCI:n numero: 78

Hyväksytty: FCI 28.11.2003

SKL-FKK 21.6.2004

KÄYTTÖTARKOITUS: Terrieri.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 3 terrierit, alaryhmä 1 isot ja keskikokoiset terrierit; käyttökoetulosta ei vaadita.

YLEISVAIKUTELMA: Reipas, työkoiraksi soveltuva, tasapainoinen ja tiivisrakenteinen.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Omistajiinsa kiintyvä, tottelevainen ja helposti hallittava. Iloinen ja tulinen, ei juuri koskaan ujo. Leikkisä ja peloton, mutta ehdottomasti ei aggressiivinen, vaikkakin aina tarvittaessa valmis puolustautumaan.

PÄÄ

KALLO-OSA: Tasainen, kohtuullisen leveä korvien välistä.

OTSAPENGER: Ei liian korostunut.

KIRSU: Musta.

KUONO-OSA: Keskipitkä otsapenkereestä kirsuun.

LEUAT / HAMPAAT / PURENTA: Leuat ovat voimakkaat, suoralinjaiset ja melko syvät. Vahva, täysihampainen ja säännöllinen leikkaava purenta, ts. yläleuan etuhampaat peittävät tiiviisti alaleuan etuhampaat ja ovat suorassa kulmassa leukoihin nähden.

SILMÄT: Pienet, syvällä sijaitsevat ja tummat. Ilme kuvastaa temperamenttia. Pyöreät mulkosilmät eivät ole toivottavat.

KORVAT: V-muotoiset ja pienet, eivät liian ohuet, verrattain ylös kiinnittyneet, eteenpäin etureunastaan poskenmyötäisesti taittuneet.

KAULA: Keskipitkä ja keskipaksu, hieman kaareva ja kauniisti lapoihin liittyvä.

RUNKO

SELKÄ: Lyhyt.

LANNE: Voimakas.

RINTAKEHÄ: Syvä ja kohtalaisen leveä, kylkiluut ovat selvästi kaareutuneet.

HÄNTÄ: Yleensä tyvistetty. (Huom. Suomessa tyvistyskielto.)

Typistetty: Ylös kiinnittynyt; pystyasentoinen, mutta ei selän päälle kiertynyt.

Typistämätön: Ylös kiinnittynyt; pystyasentoinen, mutta ei selän päälle kiertynyt.

Sopusoinnussa kokonaisuuteen nähden.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat suorat, lihaksikkaat ja vahvaluustoiset.

LAVAT: Pitkät, viistot ja taakse sijoittuneet.

VÄLIKÄMMENET: Pystyt ja voimakkaat.

KÄPÄLÄT: Pienet ja pyöreät ns. kissankäpälät.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat ovat vahvat.

REIDET: Lihaksikkaat ja pitkät.

KINTEREET: Hyvin kulmautuneet, matalat ja vankkaluiset.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Etu- ja takaraajat liikkuvat suoraan ja yhdensuuntaisesti. Kynnärpäät liikkuvat vapaasti ja rungon suuntaisesti. Polvet eivät käänny sisään- eivätkä ulospäin.

KARVAPEITE

KARVA: Karkeaa, kovaa, hyvin rungonmyötäistä ja tiheää. Yksinkertainen karvapeite ei ole toivottava.

VÄRI: Tavallisimmin musta punaruskein merkein tai musta harmaankirjava (grizzle) punaruskein merkein; varpaissa ei mustia merkkejä. Musta väri kintereiden alapuolella on vakava virhe.

KOKO JA PAINO**SÄKÄKORKEUS:** Korkeintaan 39 cm.**PAINO:** 9 – 9,5 kg.**VIRHEET:** Kaikki poikkeamat edellämainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen ovat hylkääviä virheitä.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittynyttä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.